Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... 21-һээ гарана | № 61 (17184) | 1986 оной мартын 11, вторник | Сэн 3 мүн.

Нийтын хүгжэлтын мүнөөнэй, хубилалтата үе шатада ленинскэ партимнай түүхэтэ зорилгонуудаа үндэр эрилтэнүүдэйн хэмжээн соо бэелүүлхэ хүсэн түгэс гэжэ манай съезд батадхан гэршэлбэ.

М. С. ГОРБАЧЕВ.

ЭРИД ХУБИЛАЛТЫН ҮЕ САГТА

...скэ Союзай Коммунис партиин ээлжээтэ XXVII съезд ...ой февралиин 25-һаа мартын 6 хүрэтэр болоһон бай-...оронноймнай, мүноо үеын бүхы дэлхэйн ажабайдалда ...байһан эрид хубилалтын үе сагта үнгэргэгдөө. Съезд ...дэлхэй дээрэ удха шанартай үйлэ хэрэг мүн. ...эй Агуухэ Октябриин хэрэгые залан сэхээр үргэлжэ-...Ленинэй заaһан замаар бата найдамтайгаар дабшажа ..., хүдэлмэришэн ангиин, бүхы совет арадай политиче-...ажиин үүргые нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байһы-... харуулаа.

...үнгэрһэн үе сагай үйлэ хэрэгүүдһээ тобшолол хэ-..., мүноо үе сагые үргэноор, Ленинэй суртал ...үүдай ёһоор бодомжолхо, али бүхы талаараа наринаар ...лоrдоһон бодото ябуулгануудай программые зохёо-... байһыень съезд харуулаа.

...ой социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалга — ...ээрэ баталагдан абтаһан партиин стратегическэ хараа ... мүн.

...программые бэелүүлгэдэ, хурдадхалгын хэрэгэй амжал-...ой эдэбхи үүсхэл шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг. Имагтал ... бодомжологдоһон экономическа стратеги, хүсэн түгэс ...а политика бэелүүлһэнэй, тэдэнэй таһаршагүй нэгэдэ-...жүүлхэ талаар үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын залан сэхэ ...ри ябуулһанай ашаар хүнэй эдэбхи үүсхэлые улам ба-...а болохо гэжэ съезд харуулаа.

...С — социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын ба амгалан тайбан ...ай парти мүн. Газар дэлхэй дээрэ эб найрамдалые ...сахихаһаа, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сара-...ндэр ехэ үг зорилго тэрээндэ байхагүй гэжэ съезд ха-...

...партийна залан сэхэ эрилтын ба бата нэгэдэлэй, эрилтэ ехэ-...гын ба большевистскэ үнэн зүбэй, дутуу дундануудай ...бэрхэшээл түбэгүүдые эрид шууд элирүүлэлгын, манай ...ын хүгжэлтын дотоодын болон гадаадын эрхэ нүхэсэлые ...ээр шэнжэлгын оршон байдалда үнгэрбэ.

... бүгэдэ партиин XXVII съездэ КПСС-эй ЦК-гай Гене-... секретарь М. С. Горбачевой хэһэн КПСС-эй Централь-...комитедэй Политическэ элидхэл соо батаар найруулагдан-...КПСС-эй Программын шэнэ найруулга дотор тодорхойлог-... партиин теоретическэ сэсэн мэргэн ухаан бодол тэрэнэй ...ческэ бодото байдал, ерээдүй тээшэ хүсэл эрмэлзэл ... дотор найруулагдаһан тэрэнэй эмхидхэлэй түхэл шэнжэ-...хубилбаришагүй бата, тодо зүб байлга; 1986—1990 онуудта ...2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба соци-...хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй тодо хараа шугам, үе са-... хэмжээгээрээ бодото тодорхой байлга элидхэл соо ...ааrдаа.

...С-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл соо мүноо үеын дэл-...дээрэхи бодото байдалай, үргэн ехэ оршом тэрэнэй гол ...үүд, зүрилдөөнүүд зураглагдаа. Совет обществын бай-..., тэрэнэй амжалтануудта, ушаржа байгаа бэрхэшээл түбэ-... али бүхы талаһаань шэнжэлэл хэгдэһэн, партиин эконо-...ка ба социальна политикын, манай обществые саашадань ...ратизацилгын гол шэглэлнүүд тодо наринаар харуулаг-... байна. Тэрэнэй гадаадын политическэ стратегиин гол зо-...үүд болон шэглэлнүүд тодорхойлогдоо. Партиин ...раммын шэнэ найруулгые, партиин Уставта оруулагдаһан ...лтануудые зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүд согсологдоо.

...КПСС-эй гурбадахи Программын баталагдан абтаһанһаа хой-...гэрһэн хорин табан жэлэй хугасаа соо Советскэ Союз ...ион ехэ амжалтануудые түйлаа гэжэ Политическэ элидхэл ...мэлэгдэнэ. Национальна доход — 4 шахуу дахин, промыш-...а үйлэдбэри — 5 дахин, хүдөө ажахын үйлэдбэри — 1,7 ... ургаа. Хүн бүхэнэй хүртэсэдэ бодото ашаг олзо — 2,6 ...а хэрэглэмжын нийтын фонднууд 9 үлүүтэй дахин үргэд-...оо, 54 миллион байра барягдаа. Бүгэдэ нийтын дунда ...ралда оролго бэелүүлэгдээ. Дээдэ һургуули дүүргэһэн ...дэй тоо 4 дахин олошоруулагдаа. Эрдэм ухаанай, меди-..., соёлой түйлаһан амжалтанууд бүгэдэндэ мэдээжэ юм.

...лагдаһан амжалтануудаа үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, поли-...кэ, практическа ажал ябуулгада ушаржа байһан дутуу ...ануудай, экономикодо ба социально-оюун ухаан бодолой ...арида тохёолдоһон хангалтагүй үзэгдэлнүүд тухай, эдэ бү-...н ушар шалтагаанууд тухай партидаа, арадтаа үнэн сэхэ ...нь хэлэхэ гээшэ үялгамнай болоно гэжэ КПСС-эй хүтэлбэри ...додог юм гээд М. С. Горбачев тэмдэглээ. Хүтэлбэрилгын ...арһан онол арганууд, түхэл шэнжэнүүд, албан хойрог ...ал, хүдэлмэриин эршэ дэлисые һуларуулга—эдэ бүгэдэ ... хэрэгтэмнай ехэ хохидол ушаруулдаг байна.

...ол шэнэ стратегическэ хараа шэглэл зохёохо гэһэн ехэ ...ээ удха шанартай зорилго партиин урда табигдаһан бай-... КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленум дээрэ ороной ...иально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха гэһэн хараа ...лэн табигдаа һэн. Тэрэ партиин, бүхы арадай зүгһөө үргэ-...р дэмжэгдэһэн байгаа. Хурдадхалгын харга бодол КПСС-эй ...гай Политическэ элидхэл, съездын бусад документнүүд бо-...й материалнууд соо, делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд дотор ...үүрүүлэгдэнхэй.

...Хурдадхалга хадаа нэн түрүүн экономическа хүгжэлтын эршэ ...өөсые дээшэлүүлхэ гэһэн удхатай гэжэ элидхэл соо тэмдэг-...дэнэ. Гансашье энэ бэшэ. Эрдэм-техникын дэбжэлтые хур-...хаһанай экономикодо байгууламжын хубилалта хэһэнэй, ...бэрилгын аша үрэ ехэтэй түхэл шэнжэнүүдые, ажалай ...мхидхэл ба урмашуулгые шэнэдхэн хубилгаһанай үндэһөөр ...үйлэдбэриие али бүхы талаарнь эршэдхэхэ гээшэ тэрэнэй гол ...ла болоно. Хурдадхалгын хараа шэглэл эдэбхитэй социальна ...итика бэелүүлхые, социалис үнэн зүбэй гол ёһо шууд сэхээр ...алхые, нийтын харилсаае нарижуулан һайжаруулхые, поли-...ческэ ба үзэл сурталай институдуудай хүдэлмэриин түхэл ...жэнүүдые, арга онолнуудые шэнэлхые, социалис демократи ...ыгуулхые, нийтын хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ һаад тойбо та-...ар хангалтагүй бүхы юумэ, хуушанай ёһо гурим шууд сэ-...ээ гаталан дабахые хараална.

...Гол юумэнииинь юуб гэхэдэ, олониитын зохёохы ажал ...ябуулга, социалис байгуулалтын асари ехэ арга бо-...ломжонуудые, булюу талануудые гүйсэд ашаглалга хадаа хур-...дадхалгын хэрэгэй амжалта хангаха ёһотой.

...Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалга — ...манай бүхы асуудалнуудые—сийрын, мүн холын хараата, эконо-...мическа ба социальна, орон доторой политическэ ба гадаадын ...зорилгонуудые шиидхэхэ түлхюур мүн. Энэ хараа шэглэлые ...амжалтатайгаар бэелүүлгэ КПСС-эй Программын шэнэ най-...руулгаар гол шэглэлнүүдээр тодорхойлогдоһон экономическа ...ба социальна хүгжэлтын гол зорилго болоно.

...Эдэ хараа түсэбүүднай асари ехэ, урма зориг бадаруулма юм. ...Энэ зуун жэлэй дүүрэхэ багта национальна доход 2 шахуу да-...хин ехэ болохо үйлэдбэриин хүсэнүүд — 2 дахин, ажалай ...бүтээсэ 2,3—2,5 дахин, национальна доходой элшэ хүсөөр хан-...гадасые 1,4 дахин, металл гаргашалгые 2 шахуу дахин доо-...шолуулха байна. Энэнь үйлэдбэриие эршэдхэхэ, шанар болон ...ашаг үрыень дээшэлүүлхэ талаар эрид хубилалта болохо зэр-...гэтэй.

...Эрдэм-техникын дэбжэлтэ, обществын үйлэдбэрилгын хүсэ-...нүүдые үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгалга хадаа үйлэдбэриие эр-...шэдхэлгын гол эрхэ нүхэсэл болоно. Тиихэдэ эрдэм-техникын ...эб шэнэ түйлалтануудай үндэһөөр арадай ажахые гүнзэгы-...өөр һэльбэн шэнэлхэ тухай, тэдэнэй гол шэглэлнүүдые бэе-...лүүлхэ мүн ажахы эрхилэлгые, хүтэлбэрилгын гуримые шэнэд-...хэхэ тухай хэлэгдэнэ.

...Иимэ зорилгоор байгууламжын ба мүнгөөр хангалгын поли-...тикые хубилгахаар гэхэ гү, али тоогой үрэ дүнгүүдые шанарай ...ба ашаг үрын талаар хубилгалгада, эсэсэй үндэр үрэ дүнгүү-...дые түйлалгада, үйлэдбэриин фондуудые үргэдхэлгэдэ, түли-...шын-элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые арьбадхалгада, тэдэниие хэрэг-...лэлгые һайжаруулгада, эрдэм ухаанда үндэһэлдэг һалбаринуу-...дые, социальна байдалые хангадаг һалбаринуудые хурдан түр-...гэнөөр хүгжөөлгэдэ гол анхаралаа хандуулха байнабди. Түсэб-...эй арбан хоёрдохи табан жэлдэ 200-һаа дээшэ миллиард тү-...хэриг—үнгэрһэн арбан жэлэйхиһээ үлүү ехэ мүнгэ—үйлэдбэ-...рилгые һэльбэн шэнэлэлгэдэ, оньһон техникээр зэбсэгжүүлгэдэ ...һомолхоор хараалагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

һэльбэн шэнэлэлгын хэрэгтэй байһан ушар эрдэм ухаанай урда шэнэ зорилгонуудые табина. Арадай ажахын эрилтэ хэрэглэмжэнүүд тээшэ эрдэм ухаанай эрьесые бүри эршэмтэйгээр бэелүүлхэ хэрэгтэй. Харин эрдэм ухаан тээшэ үйлэдбэриин эрьелтэ, эрдэм болон техникын түйлалтануудые эгээл ехээр хэрэглэхэ ябадал энээнһээ бага бэшэ удха шанартай.

Эдеэ хоолой асуудалые шиидхэлгэ хадаа түрүүшын ээлжээнэй зорилго мүн болоно. Эндэ урагшаа дабшалта бии, тиигэбэшье хүдөө ажахын гээгдэлые усадхаха ябадал ехэ удаанаар бэелүүлэгдэнэ. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ хүн зониие эдеэ хоолоор хангалгые хараа байса һайжаруулхын тула эрид шууд хубилалта хэхэ хэрэгтэй. Бидэ энээниие хэжэ шадахабди, үялгатайшьебди. Энэ зорилгоор продукци үйлэдбэрилгые лаб хангаха эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэй. Эндэ нэн түрүүн газарай үрэжэл дээшэлүүлгэ, эршэтэй технологи үргэноор хэрэглэлгэ тухай хэлэгдэнэ. Эдеэ хоолой фондые элбэгжүүлхэ ойрын эшэ үндэһэн гэхэдэ, таряалан болон фермэнүүдэй продукциие хуряаха, зоохо, хадагалха ба буйлуулан шанаржуулха үедэнь гээхэ ябадалые бага болголго мүн.

Агропромышленна комплексые (АПК) хүтэлбэрилгын нэгэн нийтэ органуудые байгуулга залан сэхэ удха шанартай байна. Энэ эмхидхэлэй байгууламжые ажахы эрхилэлгын аша нүлөөтэй онол арг ануудаар дэмжэн батадхаха гээшэ мүнөөнэй шухала зорилго мүн. Ажахы эрхилэлгын экономическа онол арг ануудта үргэн харгы нээхэ, колхоз болон совхозуудай бэеэ даанги байдалые горитойгоор үргэдхэхэ, эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө тэдэнэй хүсэл оролдолго ба харюусалгые дээшэлүүлхэ гээшэ тон шухала.

АПК-гай материально-техническэ үндэһэ һуури саашадань залан сэхээр хүгжөөгдэхэ юм. Тиигэбэшье дэбжэлтэ хүгжэлтые хурдадхаха гол хүсэн, тэрэниие бэелүүлэгшэ имагтал хүн байгаа, байхашье юм.

Экономикодо шэнэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула ажахы эрхилэлгын онол арг ануудые гүнзэгыгөөр хубилгаха хүтэлбэрилгын нэгэн бүхэли, ашаг үрэтэй, нугархай гурим байгуулха хэрэгтэй. Эдэмнай социализмын арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ арга олгоно ха юм.

Ажахые хүтэлбэрилгэ саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулагдаха ушартай гээд КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Гэбэшье зарим тэды һайжаруулгаар хизаарлажа болохогүй, эрид шууд хубилалта хэхэ хэрэгтэй гэжэ мүнөөнэй байдал баадхана. Манай бүхы үйлэдбэриие нийтын хэрэглэмжэнүүдтэ, хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжые хангалгада бодото дээрэнь зорюулха, хүтэлбэрилгын ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлгэдэ, эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхалгада, хүдэлмэришэдэй ажалайнгаа үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ оролдолгые, арадай ажахын шата бүхэндэ, нэн түрүүн ажалша коллективүүдтэ, эдэбхи үүсхэл ба социалис һүбэлгэн ябуулгые хүгжөөхэ гээшэ тэрэнэй гол удхань болоно.

Хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулгын, тэрэшэлэн социалис үйлэдбэриин харилсаануудай бүхы системые нарижуулан һайжаруулгын эгээл дээдэ сэгнэлтэ гэхэдэ, социально-экономическа хурдадхалга, бодото дээрэнь социализмые бэхижүүлгэ болохо ёһотой.

Партиин зохёон табиһан гүн гүнзэгы шэнэлэн хубилгалгын стратегиие бэелүүлгэдэ бага бэшэ саг хэрэгтэй. Тиимэһээ манай бүхы нөөсэнүүдые — эмхидхэлэй-экономическа болон социально-ухаан бодолой эрхэ нүхэсэлнүүдые эгээл ехээр элсүүлхэ, бии байгаа үйлэдбэриин хүсэ шадалые һайнаар хэрэглэхэ, ажалые урмашуулгын аша нүлөөе дээшэлүүлхэ, эмхидхэл болон журам бэхижүүлхэ, эзэн буса ябуулгые зайсуулха хэрэгтэй. Хамжаанай ёһоор продукци эльгээхэ журам бэхижүүлхэ, үйлэдбэриин жэгдэ бэшэ ябасые зайсуулха, ажалай нөөсэнүүдые хэрэглэлгэ һайжаруулха, хаа хаанагүй бүхы юумэндэ алмалта, арьбалалта түйлаха. эзэн буса болон үрилтэ гээлтын хажуугаар миин гарахагүй.

Продукциин шанар үндэһөөрнь һайжаруулха гээшэ онсо ехэ удха шанартай. Тэрээнэй тула матеркальна болон захиргаанай талаһаа нүлөөлэлгын бүхы хүсые, манай хуулинуудые хэрэглэхэ ушартай болоно. Шанар дээшэлүүлхэ зорилго хадаа коммунист бүхэнэй, совет хүн бүхэнэй хэрэг болохо ёһотой.

Манай үшөө нэгэ шухала нөөсэ гэхэдэ, түрүү дүй дүршэл үргэноор тараалга, социалис мүрысөөн мүн болоно. Тэдэ хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлгэдэ, алмалта болон арьбалалгада, хараалагдаһан үрэ дүнгүүдые коллектив бүхэндэ, хүдэлмэриин газар бүхэндэ түйлаха ябадалда шэглүүлэгдэһэн байха ёһотой.

Социальна политикын асуудалнууд, хүн тушаа, арадай һуудал байдал һайжаруулга тушаа оролдолго съездын гол анхаралда байгаа.

Ерэхэ арбан табан жэлэй туршада ажабайдалай эрхэ байдалые һайжаруулгада гаргашалагдаха нөөсэнүүдэй хэмжээе хоёр дахин ехэ болгохо гээд хараалагдана. Хүн бүхэндэ хүртэдэг бодото олзо доход 1,6—1,8 дахин дээшэлхэ юм. Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада хэдэн миллион хүнүүдэй олзо доход дээшэлүүлэгдэхэ. Гэр байрын ба социально-соёлой барилга үргэдхэгдэхэ.

Ажалай ба хэрэглэмжын хэмжээнэй хойноһоо хиналта шангадхаха, ажалай бүтээсэ ба шанарһаа салин хүлһэнэй бүри ехээр дундыдадаг байха эрхэ байдал тогтоохо, ажалаар олдоогүй мүнгэ, эрхим ажалаар түйлагдаагүй шагналнуудые түлэхэ ябадал гаргахагүй, ажал хэнгүй, олзо оршо олохо ябадалтай эбсэшэгүй тэмсэл ябуулха, социальна үнэн зүб байдал эрид шууд баталха хэрэгтэй.

«Хүн бүхэнһөө — арга шадабариинь зэргээр, хүн бүхэндэ — хэһэн ажалайнь зэргээр» гэһэн социализмын гол ёһо дотор социальна үнэн зүб байдалай удхань элирхэйлэгдэнэ.

Нийтын фондуудые саашадань дээшэлүүлхэ ба бүри ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ хараа шугам парти бэелүүлхэ зорилготой. Арбан хоёрдохи табан жэлдэ тэдэнэй хэмжээн 20—23 процентээр ехэ болохо.

Партийна, гүрэнэй, ажахын органууд түбэйшье газарта, нютагуудташье дэлгүүрые эрхим шанартай эд бараан болон хангалтануудаар ехээр элбэгжүүлхэ асуудалнуудта оорынгоо хандалгые үндэһөөрнь хубилгаха. Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ ба хангалгын һалбаринуудые хүгжөөхэ комплексно программые бэелүүлгэ хангаха зэргэтэй.

Гэр байрын барилгын ба гэр байрануудые һэльбэн шэнэлэлгын хэмжээн бүри ехэ болохо, кооперативна болон хубиин барилга, залуушуулай комплекснуудые бодхоолго урмашуулагдаха, гэр байра хубаарилга һайжаруулагдаха юм.

Таһалгаряагүй эрдэм һургуулиин нэгэн нийтэ гурим байгуулха зорилго парти табина. Энэ зорилго юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиин реформые залан сэхээр бэелүүлхэ, бэеэ даагаан ажабайдал болон ажалда залуушуулые бэлдэлгые үндэһөөрнь һайжаруулха; дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудые шэнэлэн хубилгаха; мэргэжэлтэдые бэлдэхэ ба хэрэглэхэ ябадалые нарижуулан һайжаруулха, хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ ба шэнээр һургаха гуримые һайжаруулха хэрэгтэй.

Хүнэй элүүр энхые хамгаалха хэрэгые һайжаруулгада олониитын физкультура болон спортые, аяншалгые хүгжөөлгэдэ, хүнүүдэй, илангаяа залуушуулай сүлөө сагаа ашатай туһатайгаар үнгэргэхэ ябадал хангалгада зорюулагдаһан эрид шууд хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда байгаалиие хамгаалха ба тэрэнэй нөөсэнүүдые тааруу зүбөөр хэрэглэхэ зорилго эрид хурса удха шанартай болоно. Үйлэдбэриие түсэбэй ёһоор эмхидхэдэг, энэрхы һайхан хараа бодолтой социализм хадаа энэ асуудалые шиидхэжэ шадаха, шиидхэхэ ёһотой.

КПСС-эй политикын үндэһэн шухала асуудал гэхэдэ, хүдэлмэришэн ангиин шиидхэхы үүргые хангалга, хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай болон ажалша интеллигенциин холбооe бэхижүүлгэ мүн болоно.

Парти саашадаашье манай ороной арадуудай аха дүүгэй хани барисаае эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлдэг, ажалшадые совет патриотизмын ба интернационализмын ёһоор хүмүүжүүлдэг, национализм болон шовинизмын ямаршье үзэгдэлнүүдтэ, нютагай тала бариха ябадалда эсэргүү залан сэхэ тэмсэл ябуулдаг байха юм.

Гэр бүлые бэхижүүлгэ, хүүгэдээ хүмүүжүүлгын түлөө түрэлхидэй харюусалгые дээшэлүүлгэ, эхэнэрнүүдэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулга партиин гол анхаралда байдаг.

Партиин зохёон табиһан социальна политика баян удхатай ба заабол дүүргэгдэжэ боломоор гээд Политическэ элидхэл соо заагдана. Социальна оршомдо шиидхэхы хубилалта түйлажа шадаа һаамнай, мүноодэрэйшье, үглеөдэрэйшье олон асуудалнууд урданайхиһаа бүри түргэноор, ашаг үрэ ехэтэйгээр шиидхэгдэдэг болохо һэн.

Арадай өөрөө өөрынгөө хэрэгүүдые бодото дээрээ хүтэлбэрилдэг, олон миллион зоной политическэ ажабайдалда хабаадалсадаг болоходонь лэ, социалис байгуулалта амжалтатайгаар хүгжэдэг. Ленинэй хэлэһэн арадай өөрыгөө хүтэлбэрилгэ, Совет засагай гол удхань энэл болоно. Арадай өөрыгөө хүтэлбэрилгын гуримууд газаа тээ бэшэ, харин манай гүрэн түрын байгуулалта соо хүгжэжэ, демократическа централизмые бүри баяжуулан, социалис маягыень улам бэхижүүлэн, гүрэнэй болон нийтын ажабайдалда улам гүнзэгыгөөр нэбтэрэн ороно.

Хуули хүгжөөхэ, тоосоото организацинуудайнгаа хүдэлмэриие хиналта хэхэ, арадай депутадуудай бүхы шатын Соведүүдые хүтэлбэрилхэдөө, манай обществын социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха хэрэгтэ олониитые элсүүлхэ, зоной үдэр үдэрэй ажаһуудалай асуудалнуудые шиидхэхэ, эрилтэнүүдыень хангаха талаар нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриие улам түргэноор һайжаруулха хэрэгтэй. Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, гүрэнэй бусад органуудай хүдэлмэридэ албан зургаанайнгаа ба нютагайнгаа тала үлүү гарамаар баримталалгые, харюусалгагүйдэлгые ба албан хойрог ябадалые, зондо хайхарамжагүйгөөр хандалгые эрид шиидэнгеэр усадхаха ёһотойбди.

Профсоюзуудай ба комсомолой, зохёохы ажалтанай нэгэдэлнүүдэй ба һайн дуранай эмхинүүдэй, эхэнэрнүүдэй организацинуудай гүрэнэй болон обществын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ хабаадалсалгынь үүргэ саашадаашье дээшэлүүлэгдэхэ юм. Бодото демократиин бүхы түхэл янзануудые, нэн түрүүн ажалша коллективүүд соо хэрэглэлгэ, ороной ажабайдалай томо асуудалнуудаар бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэ болон дуугаа үгэлгэ үнгэргэлгые саашадань нарижуулан һайжаруулха хэрэг партиин онсо анхарал доро байна. Гүрэнэй болон бусад органуудай ажал ябуулга тухай олондо мэдээсэхэ гээшые үргэдхэхэ, тэдэнэй абаһан шиидхэбэринүүд тухай болон эдэнэй дүүргэлтын ябаса тухай хүн зоной мэдэсые дээшэлүүлхэ асуудалда парти залан шуудаар хандана.

Гүрэнэй ба нийтын ажабайдалай хуулита үндэһэн ёһонуудые саг үргэлжэ бэхижүүлхэ, хуулинуудые жэншэдгүй сахиха, совет хүнэй эрхэнүүд болон сүлөөнүүдэй бодото байһанай батадхалгые саашадань хангаха хэрэгтэ парти онсо удха шанар олгоно.

СССР-тэ болон бусад социалис оронуудта эсэргүү хархис ябуулгануудаа империализмын улам үргэдхэжэ байһан оршон байдалда гүрэнэй аюулгүйе сахилгын органуудай харюусалга ургана.

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы бэлэдхэлые али болохоор дээшэлүүлхэ, арми ба флодой сэрэгшэдые, бүхы совет зониие һэргэг, социализмын агууехэ түйлалтануудые хамгаалхаар ходо доо бэлэн байхаар хүмүүжүүлхэ, империализмын стратегическэ хүсэнүүдые булюу болгохогүй хэмжээндэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые байлгаха гээшэ тон шухала зорилгонууд нэгэн зандаа үлэхэ ёһотой.

Партиин мүноо сагай шэглэл, хурдадхалгын стратеги үзэл сурталай ажал ябуулгын ашаг үрэ горитойгоор дээшэлүүлхэ, мүноо дээрээ үшөөл һулаар хэрэглэгдэжэ байһан тон һайн арга боломжонуудые бии болгоно бшуу. Ажалшадай үзэл сурталай-политическэ хүмүүжүүлгын, тэрэнэй түхэл маяг болон онол арг ануудай дотоодын болон гадаадын ажабайдалай бодото байдалтай таарал далыень, эмхидхэхы болон ажахын ажал ябуулгатай нэгэдэлыень хангаха зорилго табигдана.

Бодото байдалые ойлгохо ябадалда марксистско-ленинскэ теориин үүргын эдэбхижэхэ бүри социалис обществые нарижуулан һайжаруулга бүри амжалтатайгаар ябуулагдадаг гээшэ. Манай обществын дэбжэлтые хурдадхалгын, тэрэнэй шанарай талаар шэнэ шатада гаралгын асуудалнууд общество шэнжэлэлгын голдонь табигдаха ёһотой.

Коммунис үзэл сурталда, Совет орондоо, пролетарска, социалис интернационализмда үнэн сэхэ байхаар ажалда болон нийтын зоориdэ эзэн ёһоор хандадагаар, социализмда, манай соёлдо ба бэеэ абажа ябаха коллективис гуримда харша бүхы юумэндэ эбсэшэгүйгөөр хандадаг байхаар ажалшадые хүмүүжүүлгэ — үзэл сурталай хүдэлмэриин гол хараа шугам мүн болоно. Коммунизм байгуулагшадай үзэл бодолой хэмжээн сэхэ сэбэр, һайхан сэдьхэлтэй, үнэн сэхэ ябадалтай таһаршагүй холбоотой.

Партиин экономическа стратегиие, тэрэнэй социальна политикые бэелүүлгэдэ, нийтын оюун бодолой бүрилдэхэдэ, олондо мэдээсэл дамжуулдаг ба пропагандын хэрэгсэлнүүдэй үүргэ ургана.

Соёлой байгуулалтын талаар партийна организацинуудай ажал ябуулгань хүн зоной ухаан сэдьхэлэй хэрэглэмжэнүүд болон эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангалгада, тэдэнэй бэлиг шадабариин бодото дээрээ хэрэглэгдэмээр, сүлөө сагаа удха түгэлдэрөөр хэрэглэхэдэнь туһалмаар байдал тогтоолгодо зорюулагдаха ёһотой юм. Литература болон искусствын үүргэ горитой ехэ. Партийностиин болон арадай ухаан бодолоор далижаһан бүхы бэлигтэй һайн юумые парти дэмжэдэг, дэмжэхэшье байха.

Хүтэлбэрилхы бүхы кадрнуудай хабаадалсалга, комплексноор ябуулга, үйлэдбэридэ, зоной һурадаг, ажаһуудаг газарта хүмүүжүүлгын нийтэ нэгэн байлга—үзэл сурталай хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ табигдадаг эрилтэнүүд мүн.

Хүн бүхэнтэй, түрүү ажалшан гү, али социализмда харшаар бэеэ абажа ябадаг хүн байна гү—булта нтай ябуулагдадаг хубиин бодото хүдэлмэри хүмүүжүүлгын хэрэгэй гол болоно.

Манай обществын мүноо шиидхэжэ байһан далайса ехэтэй, шэнэ, орёо зорилгонууд партиин политическэ, үзэл сурталай ба эмхидхэлэй ажал ябуулгада тон үндэр эрилтэнүүдые табина. Партийна хүдэлмэриие үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгаха, партийна организаци бүхэндэ зохёохы ажалай, залан шууд эрилтэ табилгын ба өөрыгөө шүүмжэлэлгын эрхэ байдал тогтоохо, социально-экономическа, эрдэмэй-техническэ болон үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын асуудалнуудые шиидхэхын тулада шэнэ, бүтээмжэтэй замуудые бэдэрхэ хэрэг түрүүшын ээлжээнэй, шухала болоно. Юумые өөрынь бодото нэрээр нэрлэхэ, юумэн тухай сэхэ сэбэрээр хэлэхэ, дээдэ партийна органуудта болон олониитэдэ үнэн зүбөөр мэдээсэхэ, хаанашье, хэзээдэшье үндэр эрилтэтэй, сэхэ сэбэр ябаха гээшэ — партийна хүдэлмэриин хэлбэришэгүй ёһо гурим байха ёһотой. Саг үргэлжэ шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлгэ хүгжөөхэ, бодото байдалые гоёолготой тэмсэл шангадхаха, хэлэн дээрээ шэнэлэн хубилгалгын түлөө шэнги аад, үнэн дээрээ хуушанайхяараа бододог, ажалладаг, өөртэнь хэһэн ажаглалтануудые хэрэгыгээр үгтадаг хүдэлмэрилэгшэдые заһаха хэрэгтэй. Зүб, муу һанаагүй шүүмжэлэл дараха, тэрээнэй түлөө үһөө нэхэхэ ямаршье һэдэлгэнүүд саг дары сарагдаха ёһотой.

Хэрэг бүтээмжэтэй, дайшалхы хүдэлмэриин гуримуудые, тэрэнэй нугархай, ашаг үрэтэй онол арг ануудые, түхэл маягуудые хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ гээшэ мүноо гол шухала байна.

Кадрнууд партиин сэгнэшэгүй баялиг мүн. Партиин мүноо сагай эрилтэнүүдтэ ба зорилгонуудта харюусаһан кадрова политикые саашадаашье эрид шуудаар, удаа дараалан ябуулха шухала. Кадрнуудые дэбжүүлхэдээ, ондоо тээ абаашахадаа тэрэнэй үзэл бодолой-оюун сэдьхэлэй шэнжэ шанар, бодото хэрэгүүдынь, партиин политическэ хараа шугам ажабайдалда эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлхэ шадабаринь нэн түрүүн хараада абтаха ёһотой.

Агуу Октябриин эхи табиһан сүлөөрэлгын революцинууд XX зуун жэлэй түхэл шарайе тодорхойлно. Мүноо сагай обществын дэбжэлтэ социализмтай тон зүб холбогдодог гээшэ. «Дэлхэйн социализм—уласхоорондын түгэс хүсэтэ байгуулалта мүн, — гээд КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэлээр съездын баталһан Резолюци соо заагдана. — Тэрэ хадаа үндэр хүгжэлтэтэй экономикодо, эрдэмэй мүноо үеын баазада, сэрэгэй-политическэ найдамтай хүсэндэ түшэглэнэ. Социализм болбол удха шанараараа ондоо—хамтын үндэһөөр нийтын асуудалнуудые шиидхэхэ арга боломжо саг үргэлжэ харуулна». Дайнай ба милитаризмын, хархис үзэлтэнэй ба эзэрхэг түримхэйшүүлэй үзэл сурталда болон политикада, хүниие үзэн ядалгын бүхы янза түхэлнүүдтэ улам бата бэхи халхабша социализм табина, хүн түрэлтэнэй социальна дэбжэлтэдэ эдэбхитэйгээр нүлөөлэн туһална.

Эрдэм-техникын дэбжэлтын нүлөөн доро, тэрэнэй ашаар асари ехээр ургаһан үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй болон нийтын харилсаануудай үмсын, хубида олзо асардаг хэлбэритэй байһан хоёрой хоорондо зүришэлдөөнүүдэй улам хурсадажа байһан капитализм тухай Политическэ элидхэл соо тон гүнзэгы, олон талын сэгнэлтэ үгтөө. Капитализмын юрэнхы доройтон уналга үргэлжэлһөөр.

Хүн түрэлтэнэй амиды байхада, империализм мүноо үедэ улам ехэ аюул асардаг болоод байна. Буржуазна обществын бүхы политическэ машинын өөрынгөө нүлөөн доро абахые, тэрэнэй духовно ажабайдалые болон соёлые хиналта дороо байлгахые һэдэһэн милитаризм империализмын тон муухай гаргашань болоно. Манай зуун жэл соо болоһон дайнуудай ба зүришэлдөөнүүдэй түлөө, буу зэбсэг үрдилдэн гаргалгые һүжэрөөлгын ба саг үргэлжэ түргэдхэлгын, тэрээндэ шэнэ шэглэлнүүдэй бии бололгын түлөө империализм харюусалгатай. Империализм нэн түрүүн ядерна зэбсэг хэрэглээ. Замбуулинай дайдада буу зэбсэг гаргажа магад, хожомынь заһашагүй алдуутай алхам мүноо хэхэ гэжэ байна. Газар дээрэхи бүхы амиды юумые усадхахаар заnaһан термоядерна дайнай аюулда хүн түрэлтэниие империализм түлхинэ.

Дайнай болон амгалан тайбан байдалай асуудал болбол мүноо үедэ хүн түрэлтэнэй урда табигдаһан тон орёо асуудал мүн. Хэзээдэшье хүн түрэлтэндэ иимэ аймшагтай аюул тохёолдожо үзөөгүй. Теэд амгалан тайбан байдал сахин хамгаалха арга боломжонууд хэзээдэшье иимэ бэелүүлэгдэмээр байгаагүй. Социалис оронуудай эдэбхитэй, залан сэхэ эб найрамдалта политика, тэдэнэрэй улам ургажа байгаа экономическа болон хамгаалхы хаба шадал амгалан тайбан байдалай аша туһада хандуулагданхай. Азиин, Африкын болон Латиин Америкын диилэнхи олон гүрэнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг. Бүхы түбинүүд дээрэхи үргэн нийтэ арад зоной дай буруушааһан хүдэлөөн эб найрамдалай түлөө оролдодог. Тиин дайнай аюулай хэды ехэшье һаань, дэлхэйн дайн заабол болохо бэшэ гэжэ КПСС тоолоно. Дайн дажар саража, хүн түрэлтэниие һүйдхэлһөө абаржа болохо. Социализмын, манай түбиин бүхы түрүү, эб найрамдалта хүсэнүүдэй түүхэтэ үялгань энэл болоно.

Бата эб найрамдалай болон эрхэ сүлөөгэй эрхэ байдалда ажаллаха арга боломжо совет хүнүүдтэ хангаха гээшэ партиин гадаадын политическэ стратегиин гол зорилго мүн. Тиимэһээл ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулхын, бүгэдэ нийтын эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэл болбол уласхоорондын оршомдо партиин ажал ябуулгын гол шэглэлынь ерээдүйдэшье байха юм.

1986 оной январиин 15-да КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин Мэдүүлгэ соо найруулагдаһан хүн зониие олоорнь хюдаха зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаха ба дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые зайсуулан сараха программые бэелүүлхын түлөө тэмсэл ерэхэ жэлнүүдтэхи СССР-эй гадаадын политикын гол шэглэлынь болохо ёһотой.

КПСС-эй гадаадын политическэ хараа шугам болбол социалис дэлхэйн байгуулалтын экономическа болон социальна хүгжэлтые хараада абаһан хараа шугам болоно. Эб найрамдалай болон социальна дэбжэлтын хуби заяан социализмын дэлхэйн байгуулалтатай хэзээ хэзээнэйхиһээ нягтаар холбогдонхой. Энэмнай болбол коммунис бүхы партинуудтай, дэлхэйн социалис байгуулалтын бүхы гүрэнүүдтэй бэелүүлэгдэдэг үнэн сэхэ харилсаа холбооной, һанал бодолоо нүхэдэй ёһоор андалдалгын хараа шугам мүн.

Энэмнай болбол социалис харилсаата оронуудай социалис экономикые нэгэдхэхэ, тэдэнэй хоорондо политическэ харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ хараа шугам мүн. Коммунис хүтэлбэрилхы партинуудай харилсаата ябуулга, тэрэнэй онол арг ануудые нарижуулан һайжаруулга ба шэнэлэлгэ, социализм байгуулха бодолоо, дүй дүршэлөө халан абалсалга, эгээл орёо асуудалнуудые тааруугаар шиидхэхэ арг ануудые бэдэрэлгэ мүн болоно.

Энэмнай болбол нэгэ партиин нүгөөдүүлэй хэрэгүүдтэ хамаарха, ямар нэгэн партиин булюу байхые оролдохо ябадалтай таарахагүй уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй, хамтын үг зорилгын — эб найрамдалай болон социализмын түлөө тэмсэлдэ коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай харилсаа холбооe ба һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлгын хараа шугам мүн.

Энэмнай хадаа социальна болон национальна сүлөөрэлгын хүсэнүүдтэй нэгэн һаналтай байга, социалис шэглэлтэй оронуудтай, революционно-демократическа партинуудтай, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүдэлөөнтэй нягта харилсаа холбоотой байха, социал-демокрадуудтай харилсаа холбооe хүгжөөхэ хараа шэглэл мүн. Энэмнай болбол дайн дажар буруушаан, уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүхы хүнүүдтэй харилсаа холбоо үргэдхэхэ, ядерна дайнда эсэргүү тэмсэлдэ амжалта түйлахын түлөө, бүхы хүн түрэлтэнэй, манай түби дээрэхи хүн бүхэнэй түүхэтэ илалта болохо амжалтын аша туһада бүри нягта харилсаа холбооной хараа шэглэл болоно.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVII съезд Политическэ элидхэл тушаа абаһан Резолюци соогоо иигэжэ тогтооһон байна: КПСС-эй Центральна Комитедэй политическэ хараа шугам болон бодото ажал ябуулгые һайшааха;

Центральна Комитедэй съездэ табиһан Политическэ элидхэл дотор найруулагдаһан бодолнуудые, тобшололнууд болон зорилгонуудые һайшааха, бүхы партийна организацинууд тэдэниие ооһэдынгөө хүдэлмэридэ хүтэлбэри болгохо.

КПСС-эй Программын шэнэ найруулгые, оруулагдаһан хубилалтануудтайгаар тэрэнэй Уставые съезд нэгэн дуугаар баталаа.

Мүн тэрэшэлэн КПСС-эй Центральна Шалгалтын Комиссиин тоосоое болон тус комисси тухай шэнэ Дүримые баталаа.

«1986—1990 онуудта ба 2000 он болотор үедэ СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай» элидхэл СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков хэһэн байгаа. Съезд гол шэглэлнүүдые нэгэн дуугаар баталжа, зохихо тогтоол баталан абаба.

Съезд партиин түбэй органуудые һунгаһан байна. Мартын 6-да КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум боложо, ЦК-гай Генеральна секретаряар М. С. Горбачев нэгэн дуугаар һунгагдаа.

КПСС-эй XXVII съезд болбол партиин, арадай ажабайдалдахи түүхэтэ шата мүн. Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, Газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал бэхижүүлхэ талаар баталан абтаһан генеральна хараа шугам болбол съездын гол политическэ дүн мүн. Тэрэнэй хүдэлмэри ба хүдэлмэриинь дүнгүүд бүхы партиин, совет хүнүүдэй, дэлхэйн олониитын гол анхаралда байна. Тэрэнэй шиидхэбэринүүд манай ерээдүйн хүгжэлтын шэнэ шанарые, дабшасые тодорхойлхо.

Совет арад съездын шиидхэбэринүүдые ооһэдынгөө шиидхэбэри мэтээр хүлеэн абажа, һайшаан дэмжэнэ, партидаа, гүрэн түрэдөө дуратай, этигэн найдадаг байһанаа, Эхэ оронойнгоо аша туһада үсэд нэтэрүүгээр, зохёохы ёһоор, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхөөр бэлэн байһан тухайгаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. Зохёон байгуулхы ажалдаа шэнэ амжалтануудые түйлаха, манай обществые шанарай шэнэ шатада хүргэхэ талаар съезд ехэ түлхисэ болобо. Съездын түгэсхэлдэ М. С. Горбачев үгэ хэлэхэдээ, съезд «партиин ажал ябуулгада, бүхы ороной ажабайдалда сэдьхэл бодолой ехэ дэбжэлтэ үзүүлбэ» гэжэ тэмдэглээ.

Съездын шиидхэбэринүүдэй үг удхые партийна организаци, коммунист, совет хүн бүхэндэ хүргэжэ, тэрэниие жэншэдгүй бэелүүлгые эмхидхэхэ гээшэ түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно. Манай ороной түүхэдэ эрид хубилалтануудай хэгдэжэ байха үедэ олониитые ажал хүдэлмэридэнь толгойлхо үялгатай партийна организацинууд шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилан ойлгуулхадань ба тэдэниие бэелүүлгые эмхидхэхэдэнь, партида туһалха гээшэ олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дамжуулдаг ба пропагандын хэрэгсэлнүүдэй — хэблэлэй, радиогой, телевидениин гол шухала зорилго болоно.

Манай түсэбүүд хүшэр хүндэшье, ехэшье, гэбэшье тэдэниие дүүргэжэ болохо, дүүргэгдэхэ ёһотой. Манай ажалша бэрхэ арад, парти, тэмсэлэй болон зохёон байгуулгын ехэ зам үнгэрһэн большевигүүдэй, коммунистнуудай парти энээниие элирхэйлэн батална. Социализмын айхабтар ехэ арга боломжонууд, олониитын зохёохы ажал, партиин һанал бодолые, хэрэгүүдые хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай, арадай интеллигенциин, бүхы совет арадай дэмжэдэг байһаниинь энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ. Парти, бүхы арад коммунис байгуулалтын хэрэгые амжалтатайгаар лэ бэелүүлхэ байха.

(«Правда» газетын мартын 10-най түрүү бэшэг).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ДАБШАЛТЫН ШЭНЭ ШАТАДА УРЯАЛНА

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр М. С. Горбачевой хэһэн Политическэ элидхэл, мүн съездын баталан абаһан КПСС-эй Программын шэнэ найруулга, партиин Устава оруулагдаһан хубилалтанууд, 1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд болон бусад олон шухала шиидхэбэринүүд ажабайдалаймнай, саашадаа дабшалтымнай гол шэглэлнүүдые заана. Манай общество өөрынгөө түүхын шэнэ шатада дамжан оробо. Экономикын, социальна политикын болон үзэл бодолой талаар ехэ хубилалта түйлаха шухала байһан тухай эдэ документнүүд соо хэлэгдэнэ. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула бидэ ажахы эрхилэлгын, партийна болон гүрэнэй хүтэлбэрилгын онол аргые, дүршэлые улам нарижуулха ёһотой болонобди.

Партиин арадтаа зүбшэһэн ехэ хөөрэлдөөндэ манай заводой табан мянга гаран коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүд съездын урдахи үедэ хабаадалсаа һэн.

Партийна эхин организацинуудай политическэ эдэбхиин, хүтэлбэрилхы шадабариин улам дээшэлжэ байһые тоосоото һунгалтын кампани гэршэлнэ. Хамтынгаа суглаанууд дээрэ коммунистнууд өөһэд хоорондоо эрилтэ ехэтэйгээр, сэхэ шууд шүүмжэлэлтэйгээр хөөрэлдэһэн, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлһон байна. Даалгагдаһан хэрэгэй түлөө харюусалга шангадхаха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа.

Партийна хүдэлмэриие хубилалгын гол удхань хадаа эхин парторганизацинуудай ажал ябуулгые эдэбхижүүлгэ, түрүү арга дүршэл нэбтэрүүлгэ, мүнөө үе сагай эрилтэдэ харюусамаар шэнэдхэхэ хэрэг болоно. Коммунистын түрүү ябаха үүргэ имагтал бодото байдал дээрэһээ харагдажа эхилээ бшуу.

Локомотив-хабсаралгын ба аппаратна цехүүдтэ нүхэд Глазуновой, Власевскиин даадаг бригадануудай ажал хэрэг энэ ушарта ёһотойл жэшээ болоно. Локомотив-хабсаралгын цехэй электро-хабсаралгын участогта нүхэр Глазуновой хүтэлбэрилдэг бригадада 21 хүн хүдэлдэг. Эндэ дүрбэн коммунистнуудтай партийна бүлэг бии болгогдонхой юм. Бүлэгэйнь эмхидхэлшээр КПСС-эй гэшүүн нүхэр Бурцев һунгагданхай. Харахада, багахан лэ бүлэг гэжэ һанамаар байха. Гэбэшье тэрэ ажалша коллективэй ажабайдалда аша туһатай ехэ нүлөө үзүүлжэ байдаг. Коллективэй хамтын хүдэлмэриин эрхим үрэ дүнгэй түлөө бригадын гэшүүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхын тула партийна бүлэг ехэ оролдолго гаргадаг гээшэ.

Урдань хабсаргагшадай энэ бригада үйлэдэри дээрэхи гээгдэнги коллектив гэжэ тоологдодог һэн. Нэгэ жэгдээр хүдэлдэггүй, ходо хүдэлмэринь таһалдаха, миин байлга бэрагдахагүй, журамыньшье һула байгаа. Хүдэлмэришэдэй һэлгэлгэ ехэ һааб даа. Тэрээнһээл боложо, хэлаанай даабари дүүргэдэггүй, бусад коллективүүдэй хүдэлмэридэ түбэг татадаг бэлэй. Энэ бригадада партийна бүлэг бии болгогдоо, бригадираар ажалша бэрхэ хүн томилогдоо. Иигэжэ эндэхи байдалые эрид һайжаруулха үндэһэ һуури табигдаа бшуу. Жэшээ дурдаһуу. 1982 ондо бригадын ажалай бүтээсэ 100,5 процент болоһон һаа, 1985 ондо 106,4 процентдэ хүрэбэ. Техническэ нормын удельнэ хэмжээниинь энэ үедэ 32 процентһээ 64,5 процент болотороо ургаһан байна. Гаргаһан продукциинь 93 процент бусаалтагүйгөөр тушаагдана. Салин хүлһэнэй фондһоо шан абалгын хэмжээн 8,2 процентһээ 17,7 процент болотороо ургаа. Коллективэй байдалай али зэргэ һайжарһые эдэ тоонууд эли тодоор гэршэлнэ бшуу.

Мүнөө үедэ бригадын коллектив бэхижэнхэй, хүдэлмэришэдэй оролго, гарalга ошолго үзэгдэхээ болинхой. Түсэбтэ дабаагдаад ходо улүүлэн дүүргэгдэнэ. Эндэл партийна бүлэгэй нүлөө, үүргэ хэрэгдэнэ. Партийна бүлэг нээмэл суглаа ходо үнгэргэдэг гуримтай. Хирэ-хирэ болоод, шухала гэжэ тоолоходоо, үйлэдбэриин суглаа зарладаг байна. Партийна суглаанууд дээрэ партийно-эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ, коллективэй ниитын ажабайдалда хабаатай асуудалнууд зүбшэгдэдэг юм. КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтамаар эдэбхитэй, ажалша залуу хүдэлмэришэдые бэлдэхэ асуудалда партийна бүлэг анхаралаа ходо хандуулжа байдаг. Бүлэгэй гэшүүдые олон болгохо, зэргыень бэхижүүлхэ арга боломжо эндэ ехэ. Энэ бригадада арбан комсомолшууд ажаллана. Тиимэл хадаа Глазуновой толгойлдог коллектив комсомол-залуушуулай бригада гэһэн суутай.

Аппаратна цехэй реле заһабарилдаг нүхэр Власевскиин даадаг бригадада юһэн хүдэлмэришэд ажалладаг юм. Тэндэхи партийна бүлэг зургаан коммунистнуудтай. Энэ бригада эрхим ажалай, ниитын жэшээтэ журамтай коллектив гэһэн алдартай юм. Тус коллектив завод соогоо эгээл түрүүлэн ажалда хабаадаһанайнгаа зэргээр салингаа абаха гуримда ороһон байгаа. Урда тээнь энэ коллективтэ ажалай журам хазагайруулха, ниитын гурим сахилгада таагүй ябадал гаргаха ушарнууд үзэгдэдэг һэн. Харин һүүлэй хоёр жэлэй туршада нэгэшье буруу ябадал тохёолдоогүй.

Ажалыньшье урагшатайгаар ябана. Һүүлэй 3—4 жэлэй туршада саашадаа һаадгүй хүдэлмэрилхэ арга боломжонь ехэ болонхой. Реле заһабарилгада хэрэгтэй болодог зүйлнүүдые өөһэдөө хэдэг шадабаритай. Иигэжэ бригадын миин байлга усадхагдаа. Тус коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргээ. КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа февралиин 15-да гүйсэд бэелүүлһэн тухайгаа эндэхэ һэн. Ажалай бүтээсэ 101,9 процент, үдэр бүриин нормые 130 процент дүүргэжэ шадаа.

КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтын дүн согсологдоо. Энэ мүрысөөндэ локомотиво-колёсно ба газо-кислородно цехүүдэй коллективүүд, булад шудхалгын цехэй нэгэ участок, зэд хайлуулгын цехтэ И. А. Абзаевай даадаг бригада, локомотив-хабсаралгын цехтэ В. Т. Сычевой толгойлдог электро-хабсаргалшадай, вагоноколесно цехтэ И. Г. Кулькогой комплексно бригада, электро-заһабарилгын цехтэ С. Д. Филатовай хүтэлбэрилдэг бригада илаһанда тоологдожо, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Ахамад конструкторай таһагай, заводой түбэй лабораториин, типографиин коллективүүд таһагуудай дундаһаа эрхимлээ. Эдэ бүгэдэндэ «КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон байха юм.

Совет хүнүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар партимнай саг үргэлжын ехэ хүдэлмэри ябуулна, энэ хэрэгые нарин хиналта доро абана. Мүнөө үе сагай орёо хурса байдалые хүн бүхэнэй гүйсэдөөр ойлгодог болохо хэрэгтэ партийна али бүхы нүлөө үзүүлхэ гээшэ эгээл шухала зүйл мүн. Хүнүүдэй хайша хэрэгээр хүдэлмэридөө хандахада, олонниитын ажалай болон ниитын эдэбхиие, хүсэ шадалые, үүсхэлые бадаргажа шадаагүй һаа, манай ямаршье түсэб хараа хиидэ дэгдэшэхэ байна гэжэ М. С. Горбачев тэмдэглээ. Энэ гүнзэгы удхатай үгэ.

Гэр байра, эдеэ хоолой болон промышленна эд бараагаар хангалга, медицинскэ болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн хүнүүдэй ухаан сэдьхэлдэ, болбосоролдо ехээр нүлөөлдэг зүйлнүүд мүн гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди. Заводой хүтэлбэри, партийна комитет хүмүүжүүлгын ажал ябуулгада хабаатай эдэ асуудалнуудые комплексноор шиидхэхэ гэжэ оролдоно. Үнгэрһэн табан жэлдэ социальна хүгжэлтын асуудалаар манай заводто ехэ юумэн хэгдээ һэн гэжэ хэлэхэ байнаб.

Эдэл асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ журам болон эмхидхэл дээшэлүүлхэ, коллективэй морально-политическэ амисхал һайжаруулха, ажаһуудалай, амаралтын, ажалһаа сүлөө сагай эмхидхэлэй хэрэг эрхилэлгэдэ гүнзэгыгөөр нүлөөлхэ байна.

Архидалгатай болон алкоголизмтай тэмсэл гол асуудалнуудай нэгэн болоно. Хэрбээ энэ асуудалай үйлэдбэри дээрэ урагшатайгаар шиидхэгдэжэ, эрид шууд хэмжээнэй абтажа байхада, харин гэр байрадаа, заводһоо гадуур архидадаг ушарнууд һанаа зобооно, эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулха эрилтэ табина. Энэ ушарта худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ эрилтэ шангаар табимаар. Манай зүгһөө, совет органуудай зүгһөө хиналта һуладана. 1985 оной дүн хаража үзэхэдэ, завод дээрэ ниитын гурим хазагайруулга, хүдэлмэриһөө элдэб янзаар хулжалга яһала үсөөрбэ. Гэбэшье энэ талаар хамаг юумэн хэгдэшөөд байна гэжэ хэлэхээр бэшэ.

Манай ажал ябуулгада жэжэ божо асуудалнууд гэжэ байхагүй, байха ёһошьегүй. Агуу Илалтын 40 жэлэй ойе, стахановска хүдэлөөнэй 50 жэлэй ойе, заводой ойе, манай заводой ба Яруунын районой ажалшадай хоорондо байгуулагдаһан шефскэ харилсаанай, хани нүхэсэлэй 20 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ хадуур балта хоёрой холбооной, манай обществын бата бэхи байһые, нэгэн ниитэ хараа бодолой, арми ба арадай нэгэдэлэй һур жабхалантай байһые, Коммунис партидаа, өөрынгөө Эсэгэ орондо үнэн сэхэ байһые үшөө дахин харуулаа.

Манай партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр М. С. Горбачевой хэһэн КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл хадаа политическэ ехэ гүнзэгы удха шанартай документ мүн. Тэрэниие, мүн бусад түүхэтэ документнүүдые шудалалга, партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ манай обществын урагшаа дабшалгые алишье талаарнь хурдадхаха байһаниинь дамжаггүй.

А. ПИЯДИН,
Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй парткомой секретарь.

ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭГШЭД

ЭРЭ ХҮН ЗОРИҺОНДОО

Эгээл хорин долоон жэлэй саана нютагтаа киномеханигаар хүдэлжэ байхадаа, Цыремпил Жадамбаевич хэзээ нэгэтэ хонишон болохоб гэжэ ехэшье һанаагүй ябажа болоо.

Гэбэшье заримдаа энэ ажалынь юундэшьеб һанаандань нэгэл, таарадаггүй, сэдьхэлыень хүсэд ханаадаггүй һэн. «Эрдэни шулуун элэхэдээ, үнгэ ородог, эрэ хүн ябахадаа, юумэ үзэхэдөө, ёһотой хүн болодог» гэлсэгшэ гүбэ. «Эрэ хүн зориһондоо» гэжэ өөрынгөө хаба шадалые туршахаар ажалда ороод үзөө һаа, яахаб? Хүнүүдһээ юугээр дутаабиб гэһэн бодол һанаандань түрэдэг болоо бэлэй.

Тиигээд 1959 ондо тэрэ Татьяна нүхэртээ өөһэдын һайн дураар хонишон боложо, ехэ хонидой нэгэ отара даажа абаа юм. Хаанашье, ямаршье ажалда бэлэн тодхоотой юумэн байдаггүй, хуул өөһэдһөөмнайл дулдыдаха гэжэ түрүүнһээ һайн ойлгоһон залуу айлайхи абаһаар лэ хам орон хүдэлжэ захалаа.

Хонидые хайшан гээд эдеэлүүлхэ, адуулхаб гэжэ хүндэ ехэ заалгахаар бэшэ, эдэ бүгэдые яһала мэдэхэ, анханай ажалша бэрхэ угай тоотой байгаашье һаа, Цыремпил түрүүшээр баһал бага зэргэ мэгдээд абаа һааб даа.

Хэнэйшье мэдэһээр, хонишоной ажал ехэ тобойжо харагдахагүй, нэгэл өөрын нюусатай, тусгаар онол оншотой ха юм. Олохон жэлдэ хүдэлжэ, хүйтэн, халууниие һайсахан үзэжэл, горитой хүлһэ хүсэ гаража, тэрэ нюусыень олохош. Илангаяа ган гасуур хэдэн жэлдэ удаагаар дайралдажа, үбһэ тэжээл дутамаг, бэлшээри муу байжа, хүшэрхэн үенүүд үсөөн бэшэ тохёолдоо.

Хэды тиигэбэшье, Цыремпил Жадамбаевич тэрэнэй нүхэр Татьяна Доржиевна хоёр бэрхэшээлнүүдһээ тунхаряагүй. Анханай үгэ үсөөнтэй, даруу түбшэн зантай, хэжэ байһан юумэндээ хэзээдэ үнэн сэхээр хандадаг хүн гэжэ Цыремпил нютагайнгаа зоной дунда мэдээжэ байгаа. Тиимэһээ тэрэнэй хонишон болоод байхада, «Цыренжабай Жадамбын хүбүүд хаанашье хүнэй хойно байхагүй. Цыремпилнай бэрхэхэн хонишон болохо даа, хараарайгты»,— гэжэ тэндэхи үбгэд хөөрэлдэдэг бэлэй.

Уданшьегүй Алтайн совхозой ахалагша хонишон Цыремпил Цыренжапов тухай магтаалай үгэнүүд гансашье ажахы соонь бэшэ, бүхы райондонь дуулдажа эхилээ һэн. Юһэдэхи, арбадахи түсэбтэ табан жэлнүүдэй туршада энэ бригадын хонишод түл абаха, нооһо хайшалха даабаринуудаа жэл бүхэндэ жэншэдгүй дүүргэдэг байгаа. Мүн арбан нэгэдэхи табан жэлдэшье баһал һайнаар хүдэлжэ гараа. Тиихэдэ үнгэрэгшэ 1984 болон 1985 онуудта тэдэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 100 хурьга абажа томо болгоо. Нооһо хайшалха түсэбөөшье үлүүлэн дүүргээ юм.

— Цыремпил Жадамбаевич Татьяна Доржиевна хоёр «бидэ һайнаар хүдэлнэбди, манда иимэ, тиимэ юумэ үгэгты» гэжэ өөһэдтөө үлүү юумэ абаха, тусгаар эрхэ байдалаар хангуулха гэжэ заяандаашье оролдохо зон бэшэ. Олон үгэ дуугүйгөөр лэ бүхы ажалаа жэншэдгүй хээд лэ байдаг. Ямаршье сагта тэдэнэйдэ ошоходош, бүхы юумэнь гуримтай, дард гэмэ байха юм. Ёһотойл найдамтай хонишоднай гээшэ, — гэжэ совхозойнь партбюрогой секретарь Р. Д. Гонсорунов нэгэтэ хэлээ бэлэй.

— Тэдэнэй үбэлжөөн Хапчуг гэжэ газарта түхеэрэгдэнхэй. Цыремпил Жадамбаевич бодото эзэн ёһоор лэ бүхы байра байдалаа өөрөө хүбүүдээрээ жэл бүри заһабарилжа, өөдэнь татажа, дарагар зохид байлгадаг гээшэ. Тэндэхи 109 гектар сабшалан дээрээ үбэлынь өөрөө шэбхэ гаргаад, хонид хурьгадаа харууһалха, адуулха забһартаа хабарынь тэрэ газараа заатагүй хоёр дахин үһалдаг,— гэжэ совхозой директор Н. Д. Батомункуев нэмээ һэн.

Гадна ахалагша хонишон жэл бүри өөрынгөө үхибүүдтэй хамта, мүн түрэл гаралай хүнүүдые суглуулжа, багахан звено эмхидхээд, сабшалангайнгаа үбһые хуряажа абадаг гуримтай. Нёдондо тэрэнэй зв... тар бүриһөө дунда зэргээр 22,5 ... үбһэ абажа, сабшалан дээрэ саг үрг... дэлдэг ажахынгаа бүхы звенонууд... жа гараад байгаа юм.

Тэсгэн Улаан-Үдэдэ Соведүүдэй... соо республикын мал ажалай түрү... тоодо Алтайн совхозой суута ... Ц. Ж. Цыренжапов байлсаа. Ур... абаһан Хүндэлэлэй Тэмдэг ордено... жууда шэнэ шагнал Ажалай Улаа... орден яларба. Эхэ оронойнгоо үнд... налда хүртэһэнтэйнь халуунаар ... лаад, сэдьхэлээ хүдэлгэн байһан э... шонтой хэдэн үгэ хөөрэлдөө һэм...

— Иимэ ехэ магтаал хайрада... гэжэ һанаашьегүйб. Намһаа бүри һ... дүн түйлаһан хонишод бии ааб д... манай Совет һайхан орондо хүнэй ... хэ, оролдосото ажал иимэл үндэр... нэгдэдэг гээшэ. Энээнииень улам... гай ажалаараал харюулха болонобд... жэ Цыремпил Жадамбаевич урин... тай нюдэеэ баярай ошоор ялалзуул... гаа бэлэй.

— Мүнөө үедэ хэр үбэлжэжэ бэ... гэжэ асуубаб.

— Һайн даа! Үбһэ тэжээлшье дут... һалдахаар бэшэ, бии. Хонидой хүсэ... шье һайн. Мүнөө жэлдэ тэдэнээ э... хияа хурьгалуулаад, мяханда тушаа... ди. Энэ жэлдэ баһал зуун эхэ хон... риһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга... зорилгоёо дүүргээбди. Хониднай ... хурьгалжа ходоронтобо. Одоол с... хүдэлхэ хаһамнай оронхой,— гэж... хэлэнэ.

— Олон хурьгадтай болоод байна...

— Үнгэрһэн январиин тэнһээ хой... ниднай хурьгалжа эхилээ юм. Мүн... хы 545 эхэ хонидһоомнай 548 хурь... танхай. Душөөд эхирнүүд бии. Саад... үшөө арба гаран хонин түрэхэ ааб... һананаб. Газарһаа өөдэнь үргэгдэһэ... рай шалатай таһалганууд соо энэ жэл... рүүшынхиеэ түл абажа туршабабди. ... һайн байна. Ерэхэ жэлдэ тиимэ түхэлэй ... ехэ таһалга түхеэрхэбди, — гэнэ хо...

Энэ айлайхи гол түлэб гэр бүлөөр... дэлдэг юм. Юрий гэжэ ехэ хүбүүни... дэн жэлдэ эхэ, эсэгэтээ ажаллаад, ... совхоздоо автомашинын жолоошоно... дэлнэ. Тэрэнэй удаадахи Александр... ниинь Совет Армиин алба дүүргэжэ ... баһал түрэлхидтөө туһалалсадаг. Гурб... хүбүүн Сережонь һургуулида һурана... лэй жэлнүүдтэ энэ бригадада яһала... шэлтэй бэрхэ болоһон хонишон Ге... Дондопович Аранжуров ажаллана.

— Жэл бүхэндэ һайн үрэ дүн түй... тула юун хэрэгтэй гээшэб? Яахадаа... хонишод һанаһанда хүрэмөөр хүдэлж... — гэжэ асуухада, Цыремпил Жадамб... бага бодожо үзөөд, иигэжэ хэлэнэ:

— Манайш ажалда жэжэ юумэн б... гүй. Жэлэй дүрбэн сагтал энээндэ... һанаа сэдьхэлээ хандуулжа хүдэлхэ ... тэй. Хонич бүхэнһөө хурьга абажа, ... нииень һайнаар түлжүүлхэ, нооһо ... хайшалха гээшэмнай хонидые хар... һанайл, наринаар адуулһанай, үбһэ ... лээр һайса хангажа, дулаан зохид б... байлгажа шадаһанайл аша үрэ ха ю...

Алтай-Дунгын бэрхэ хонишон Ц. Ж... ренжапов, тэрэнэй гэр бүлынхид К... нис партиингаа XXVII съездые ажал... лэгээр угтахые эрмэлзэн, энэ жэлд... эхэ хонич бүриһөө 100-һаа үсөөн ... хурьга абаха зориггоёо амжалтат... дүүргэбэ.

М. НАМЖИ...

Хяагтын район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Ж. Цыренжапо...

С. БАЛДУЕВАЙ ...

Тобшо мэдээсэл

ПАРТИИН ЗЭРГЭДЭ ЖАГСАНА

КПСС-эй XXVII съездын нээгдэхэһээ урдахана ажалай түрүүшүүлэй зүгһөө партида орохо тухай мэдүүлгэнүүд партиин райкомдо олоор оробо. Тиигэжэ февралиин 25-да, КПСС-эй XXVII съездын нээгдэһэн үдэр партиин райкомой бюро зарлагдажа, бүлэг нүхэдые партиин гэшүүндэ кандидадаар абаба. Эдэмнай булта үйлэдбэри дээрэ һайнаар хүдэлжэ, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, бэеэ бүхы талаһаа һайнаар харуулһан зон юм.

Партиин райкомой бюрогой заседанида ажалай болон дайнай ветеранууд хабаадалсаа. Тэдэнэй дунда КПСС-эй XXIII съездын делегат, Социалис Ажалай Герой Алексей Павлович Кудряшов, 50 жэлэй туршада партиин зэргэдэ ябаһан Мария Сергеевна Харлова, Иван Григорьевич Тулохонов, Григорий Николаевич Баймеев гэгшэд байлсажа, партиин гэшүүндэ кандидадаар абтагшадые хани халуунаар амаршалжа, кандидатска карточка барюулба.

Залуушуулай зүгһөө Шэнэ-Бэрээнэй автомобиль заһабарилгын гол заводой гагнууршадай бригадир Людмила Ланцова, Онохойн модоной комбинадай мастер Александр Манжигеев гэгшэд ветерануудта баяр баясхалан хүргэжэ, тэдэнэй этигэл найдабариие габшагай ажалаараа, һайн һайхан хэрэгүүдээрээ харюулха байһанаа мэдүүлээ. Коммунистын нангин нэрэ хүндые дээрэ үргэн ябаха тухайгаа тангаригалаба.

Удаань КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Е. Тугутов партиин ветеранууд болон залуу коммунистнуудые амаршалжа, бултандань дурасхалай багахан тэмдэгүүдые барюулба. Мүн бюро дээрэ съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, районой промышленна предприятинуудай дундаһаа Сандагатайн леспромхозой коллектив илажа гараһанда тоологдобо. Районой промышленность продукци гаргаха байгша онойнгоо түрүүшын хоёр һарын түсэб болзорһоонь урид, съездын нээгдэһэн үдэр дүүргээ.

Түгэсхэлдэнь эндэ сугларагшад бултадаа КПСС-эй XXVII съездын нээгдэхые телевизорээр хараба.

Б-Ж. БАЯРТУЕВ,
КПСС-эй Загарайн райкомой инструктор.

Литвагай ССР. Вильнюс хотын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ тоолон тодорхойлдог машинануудые бүтээдэг завод жэлһээ жэлдэ үндэр амжалтануудые түйлахаһаа гадна элдэб үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн эбтэй эетэй коллектив болонхой.

Зураг дээрэ: электронно цехтэ ородууд, белорусууд, литовцууд, полягууд сугтаа ажалладаг... Зүүн гарһаа — А. Туткуте, Э. Лисовский, Р. Ясинявичюс, Т. Буркова, А. Журавлева, М. Буткина.

ТАСС-ай фотохроника.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ЭДЭБХИТЭД

БАРАГДАШАГҮЙ ЗОРИГ

— Энэл даа, манай эрхим пропагандистнарай нэгэн, Владимир Васильевич Донцов,— гээд, депогой парткомой секретарь В. А. Гранат үндэр, саб гэмэ бэетэй, гушаад гарамгай наһанай хүнтэй бидэниие танилсуулба.

— Сайн байна. Донцов,— гээд ажалша хүдэр гараа намда дүмүүхэнээр үгэбэ. Тэрэнэй түхэл шарайе, аяг зангые адаглахадаа, нилээд найдамтай, зориг түгэлдэр хүн гэжэ ойлгохоор һэн.

Туршалгын цехтэ ороходоо урид Владимир Васильевич электроаппаратна цехэй мастераар олон жэлэй туршада хүдэлдэг байгаа юм. Энэ цех Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ депогой эрхим цехүүдэй нэгэн болодог. Цехэй коллективэй түйлаһан амжалтануудта мастер, пропагандист В. В. Донцовой хубита ехэ. Имагтал тэрэнэй хүтэлбэри доро тус коллектив хамтын подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэдэг болоо һэн.

Ажалай түрүү онол арга шадамараар хэрэглэһэнэй ашаар электроаппаратна цехэй коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада түсэбтэ даабари, социалис уялгануудаа сүм дүүргэжэ шадаһан байна. Коллектив дотороо эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри аша үрэтэйгөөр ябуулһанайнь түлөө В. В. Донцовто «Эрхим мастер-хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэ 1985 ондо олгогдоо һэн.

Владимир Васильевич экономическа һуралсалай һургуулиие дүрбэдэхи жэлээ хүтэлбэрилнэ. Цехэй 41 хүдэлмэришэн, техникүүд тэндэнь һурадаг юм. Тэдэнэрэй олонхинь техническэ дунда эрдэмтэй, партийна бэшэ мэргэжэлтэд болоно. Шагнагшад тухайгаа Владимир Васильевичай хөөрэхэдэнь, нюур шарайдань баяр, омогорхолой тэмдэг элеэр обёорогдоо һэн. Омогорхонгүй яахаб: электроаппаратна цехэй коллектив депогой социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ хэдэн жэлэй турша соо ябажа, олохон гэшүүдэйнь нэрэ соло бүхы деподоо суурханхай ха юм. Электроаппаратчигууд П. И. Лесовой, В. Я. Шульгин, А. И. Астапчук болон бусад эрхим мэргэжэлтэдэй нэрэ хүндэтэй.

Хэшээлэй үүргэ, нүлөө дээшэлүүлхэ шухала асуудалые яажа шиидхэдэг тухайгаа хөөрэхэдөө, Донцов хэшээлдэ бэлэдхэлэй шатые онсолон тэмдэглэбэ.

— Һуралсалай программаар хараалагдаһан темэ бүхэниие депогой ажал хэрэгүүдтэй, шагнагшадай ажабайдалтай таарулан холбохые нэн түрүүн оролдодогбди. «Үнэн байдалтай үндэһэ холбоогүй үгэ хүүр үзэл суртал нэбтэрүүлгын хүсэл оролдолгын аша үрые нилээд доошолуулна» гэжэ М. С. Горбачев Политическэ элидхэл соогоо заагаа һэн. Мүн хэшээлэй үедэ шагнагшадайнгаа анхаралые гол түлэб ямар асуудалнуудта хандуулха ёһотойб гэжэ элирүүлдэгбди. Тиигэхэ зуураа пропагандист шагнагшадайнгаа эрдэм мэдэсын хэмжээн, тэдэнэй һонирхол татадаг асуудалнууд тухай мартангүй, эдэ бүгэдые хараадаа абан, хэшээлдээ бэлдэхэ ёһотой гэжэ һанадагбди.

— Программаар хараалагдаһан литературые хэшээлдэ бэлдэхэ үедөө яажа хэрэглэдэгбта? — гэжэ һонирхоходомни, Владимир Васильевич өөрынгөө дүй дүршэл тухай иигэжэ хөөрэбэ:

— Хэшээл бүхэнэй үзэл бодолой-теоретическэ үндэһэ һуури болгошо марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнууд, парти болон правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд нэн түрүүн тон тодорхойгоор, гүнзэгыгөөр шудалагдадаг. Энээнһээ гадна түбэй болон республикадамнай хэблэгдэдэг газетэ, журналнуудай, тэдэнэй тоодо «Экономическа газетын» хүудаһануудта толилогдодог һонирхолтой материалнуудые хэрэглэдэгбди.

Һуралсалай ямар түхэл маяг, онол арга хэшээлэй үедэ ехэнхидээ хэрэглэдэг тухайдань асуухадамнай, тэрэ иигэжэ харюусаба:

— Ганса хөөрэлдөө, лекци үнгэргэжэ, шагнагшадаа марксистско-ленинскэ бата үзэл бодолтой болгохомнай хэсүү. Хэшээлэй үедэ үгэ буляалдамаар, орёо хурса асуудалнуудые табижа, тэдэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ һурагша бүхэнөө хабаадуулхые оролдодогбди. Мүнөө илангаяа шухала хэрэг — «...хүн зоной оюун ухаанай дэбжэлтэ хүгжэлтые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ, ухаан бодолыень баяжуулан дэлгэрүүлхэ хэрэг» гэжэ XXVII съезд дээрэ М. С. Горбачев тэмдэглээ. Хэшээлэй үедэ гү, али хэшээлэй һүүлээр һурагшадай нэгэшье һаа, асуудалаар намда хандаагүй һаа, хэшээлни һонигүй байгаа гэжэ сэгнэдэгби. Юрэдөөл, юумэ һонирходог, бодожо үзэдэг хүнүүд олонхи ушарта ажалдаашье шалгардаг гэжэ эдагланхайб. Манайшье коллективэй жэшээ дээрэ хараад үзэбэл, экономическа һуралсалай эдэбхитэй бэрхэ һурагшад А. И. Астапчук, В. В. Бирюков, Б. А. Коноваленко гэгшэд коммунис ажалай ударнигууд байхаһаа гадна коллектив дотороо түрүү дүй дүршэл халан абаха гэһэн гү, али бэшэшье эдэбхи үүсхэлнүүдые гаргагшад болонхой.

Электроаппаратна цехэй коллектив депо соогоо эгээл эбтэй, журам һайнтай коллективүүдэй нэгэн гэжэ суурхадаг. Ажалай журам эбдэхэ, хүдэлмэриһөө һаатаха ушарнуудай яажа зайсуулагдаһан тухай һонирхоходомни, Владимир Васильевич тобшохоноор харюусаба:

— Тиимэ онсо нюуса юумэн үгыл даа. Нэгэдэхеэр, хүтэлбэрилэгшын, коммунистын өөрын жэшээ, хоёрдохёор, өөртөөшье, мүн бусадташье эрилтэ ехэтэйгээр хандалга хэрэгтэй гэжэ тоолодогби. Энэл хоёр гол шухала эрилтэнүүдэй саг үргэлжэ дүүргэгдээ һаа, амжалта түйлагдаха гээшэ.

Мүнөө В. В. Донцов депогой туршалгын цехтэ мастераар хүдэлдэгшье һаа, электроаппаратна цехтэ экономическа һургуулиин хэшээлнүүдые үнгэргэдэг зандаа. Владимир Васильевич Эрхүүгэй түмэр замай инженернүүдые бэлдэдэг институтда заочноор һурадаг байба. Энээн тухай дуулахадаа, мүн лэ гайхабабди. Юундэб гэхэдэ, Владимир Васильевич гансаараа басаган хүбүүн хоёроо хүмүүжүүлдэг юм. Наһанайнь нүхэр хүндөөр үбшэлжэ, наһа бараашоо һэн. Басаганиинь 9-дэхидэ һурадаг хадаа, 3-дахи класста һурадаг дүүгээ харалсадаг, гэртэхишье хүдэлмэриеэ жэншэдгүй дүүргэжэ, эдеэ хоолоо бэлэн болгонхой, эсэгэеэ уринаар энеэбхилэн угтадаг юм. Хэды тиигэбэшье, олон тоото уялгануудаа саг соонь гүйсэд дүүргэхэнь Владимир Васильевичта амар бэшэ даа. Теэд коммунист хүндэ гэдэргээ сухариха эрхэ үгтэдэггүй ха юм. Өөртэньшье тиимэ заншал огто байгаагүй. Хододоол урагшаа зорижо, зоной түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр оролдожо ябадаг хүнэй сэдьхэл абьяас омогоор халижа ябадаг гээшэл.

Т. САМБЯЛОВА.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН ХҮН ТУШАА АНХАР...

Хүн бүхэнэй элүүр энхэ гээшэ хамтын баялиг мүн. Урдахитайнь сасуулхада, үнгэрһэн табан жэлдэ хүдэлдэг зуун хүндэ хараадуулхада саг зуура ажалгүй болоод байха ябадалай жэлэй дундуур хэмжээн 22 үдэрөөр хороогдоһон байгаа. Тиигэжэ үдэр бүри орон соомнай 94 мянган хүн нэмэжэ ажалда гараа бшуу. Энэнь АЗЛК мэтын томо заводой гурбан коллективтэй адли.

Совет хүнүүдэй элүүр энхые болон амаралтын эрхэ байдалые саг үргэлжэ һайжаруулха зорилго 1986—1990 онуудта ба 2000 он хүрэтэр хугасаада СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдтэ эгээл шухала зорилгонуудай тоодо нэрлэгдэнхэй. Тэрэниие бэелүүлгэдэ ороной профсоюзууд горитой үүргэ дүүргэхэ ёһотой.

ВЦСПС-эй секретарь Г. Ф. Сухорученковатай ТАСС-ай корреспондент энээн тухай хөөрэлдэһэн байгаа.

— Хүдэлдэг хүнүүдэй элүүр энхые сахин хамгаалха асуудалые шиидхэхэ баян дүй дүршэлтэй ажалша коллективүүд орон соомнай олон,— гээд тэрэ хэлэнэ.— Жэшээнь, Новолипецкэ металлургическа комбинадые абажа үзэе. Тэрэнэй гайхамшагта хэрэгүүд ба үүсхэлнүүд бүхы орондомнай мэдээжэ. Хүдэлмэришэд тушаа үзүүлэгдэдэг анхарал оролдолгонь коллективэй үйлэдбэриин амжалтануудые түйлахадань бага бэшэ үүргэ дүүргэдэг. Комбинадта спортын аяар гурбан ордон, хүнгэн атлетикын манеж, стадион ба бассейн бии. Предприятиич поликлиникэ халаан соо гурба мянган хүниие хангаха аргатай. Харин комбинадай һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудта 9 мянганһаа дээшэ үхибүүд үдэрөө үнгэргэдэг. Энээнэйнь үрэ дүнгүүд ямар гээшэб? Новолипецкэ металлургическа комбинадта зуун хүндэ хараадуулхада, үбшэлэлгын хэмжээн һалбариин дундуур хэмжээнһээ 41,9 үдэрөөр үсөөн юм. Энэ дүй дүршэлэйнь үндэһэ һуури дээрэ комбинадта «Элүүр энхэ» гэһэн комплексно программа зохёон хараалагданхай. Хүдэлмэриин газар бүхэндэ ажалай эрхэ байдалые саашадань һайжаруулха, үйлэдбэри дээрэхи оршон байдалые сахин хамгаалха, элүүрые хамгаалгын, һургуулида ороодүй хүүгэдэй, спортивна барилганууд, столовонуудай материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ, олонниитын физкультура болон спорт хүгжөөхэ талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Тиихэдэ Радниковско меланжева «Большевик» комбинадта, Днепропетровско областиин Южнэ ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадта, Березниковско титано-магниин комбинадта, Могилевско «Химволокно» нэгэдэлдэ болон бусад предприятинуудта тус асуудалда эрдэм ухаанай заабариин ёһоор, комплексноор хандадаг. Үшөө бии байгаа шиидхэгдээгүй асуудалнуудые шиидхэхэ тодорхой замуудые харуулдаг туладань энэ дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

— Галина Федоровна, ажалшадай элүүр энхые сахиха талаар хүдэлмэриин амжалтые юун тодорхойлно гээшэб!

— Партиин эрилтын ёһоор энэ хэрэгтэ имагтал шэнэ гуримаар, зохёохы ёһоор хандабал, ажалша хүнэй элүүр энхые сахин хамгаалха ниитэ гүрэнэй удха шанартай социальна иимэ ехэ асуудалые шиидхэжэ болохо юм. Энээндэ хабаатай ажахын эмхи зургаануудай, арадай депутадуудай Соведүүдэй, элүүрые хамгаалгын зургаануудай, министерствэнүүд болон албан зургаануудай, профсоюзуудай энэ талаар хоорондоо нягта холбоотойгоор хүдэлхэ гээшэ амжалтын үндэһэ һуури болоно гэжэ онсолхо байнаб.

Энэ талаар Свердловско областиин дүй дүршэлые жэшээ болгомоор. Эндэ партиин обкомой хүтэлбэри доро хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай элүүр энхые бэхижүүлхэ, эхын ба үхибүүнэй үбдэхэ ябадалые үсөөрүүлхэ, олонниитын физкультура ба спорт хүгжөөхэ комплексно программанууд хамтын хүсэлэл оролдолгонуудаар амжалтатайгаар бэелүүлэгдэдэг. Олохон ажалша коллективүүдтэ «Элүүр энхэ» гэһэн комплексно программанууд бэелүүлэгдэдэг. Иимэ хамтын хүдэлмэри ехэ ашаг үрэтэй юм.

— Арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлдэ ажалша... энхые сахин хамгаал... жаруулха талаар проф... нальна союзууд яма... хой хэмжээнүүдые б... ёһотойб!

— Байгша табан жэ... хы предприятинуудта... энхэ» гэһэн програм... хёожо бэелүүлхэ, ойры... дүйдэ 5 мянган хүнэй... ша коллектив бүхэндэ... клиникэ ба санатори-про... тори, харин 8,5 мян... дээшэ хүнтэй коллекти... ционар нээхэ зорилго... табинхайбди. Больница... поликлиникэнүүдые, са... профилакторинүүдые, ... объектнүүдые барилгын... неодэрэй байдалаар ... сэдьхэлээ ханаха арга... Энэ талаар профсоюзу... ритой юумэ хэнэгүй, ... байдалтай юрэ эбсэ... хэлэхэ хэрэгтэй. Соц... хэрэглэмжын объект... барилгые болон ба... гада оруулгые шангаар... ха эрилтэ тэдэнэртэ та... на.

Арбан хоёрдохи т... табан жэлдэ үбшэлжэ... мэриин саг гээхэ яб... адагынь 10—15 процен... роохо зорилго урдаа ... хайбди. Эдэ түсэбүүдэ... дото дээрээ бэелүүлэ... тула ороной социально-... мическа хүгжэлтые хурд... партиин хараа шугамда ... дүүрэнээр харюусадаг б... профсоюзуудай эмхи... бухы ажал ябуулгые ш... раа шэнэ шатада гарга... рэгтэй.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮ...

БУЛТА... ОРОЛДО... УРМА...

...ГЭГШЭД

...эдондо тэрэнэй звено ... нда эзргээр 22,5 цен... ...алан дээрэ саг үргэлж... ...а бүхы звенонуудые ... ...э юм.

Үдэдэ Соведүүдэй бай... ...мал ажалай түрүүшүү... ...совхозой суута хони... ...пов байлсаа. Урда ... ...эй Тэмдэг орденойн... ...нал Ажалай Улаан Т... ...хэ оронойнгоо үндэр... ...йнь халуунаар амар... ...үдэлгэн байһан энэ ... ...э хөөрэлдөө һэмди.

...агтаал хайрада хүртэ... ...иб. Намһаа бүри һайн... ...нишод бии ааб даа. ...ан орондо хүнэй үнэн... ...кал иимэл үндэрөөр ... Энээнииень улам габ... ...арюулха болонобди,— ...адамбаевич урин хэр... ...й ошоор ялалзуулан ...

...хэр үбэлжэжэ байна...

...лэ тэжээлшье дутах... ...ии. Хонидой хүсэ шад... ...жэлдэ тэдэнээ зургаа... ...д, мяханда тушааха ... ...һал зуун эхэ хони... ...өн бэшэ хурьга аб... ...эбди. Хониднай тү... ...нтобо. Одоол сүлөө... оронхой,— гэжэ т...

...ай болоод байна гү... ...риин тэнһээ хойшо ... ...эхилээ юм. Мүнөө ... ...омнай 548 хурьган ... ...онүүд бии. Саада тэ... ...онин түрэхэ аабза ... ...өдэнь үргэгдэһэн, ...нууд соо энэ жэлдэ ... ...жа туршабабди. Яһа... ...лдэ тиимэ түхэлэй үш... ...эбди,— гэнэ хониш... ...үлэб гэр бүлөөрөө ... ...жэ ехэ хүбүүниинь ... ...этээ ажаллаад. Мүн... ...нын жолоошоноор ... ...дахи Александр хүбү... ...алба дүүргэжэ ерэ... ...һалалсадаг. Гурбал... ...ргуулида һурана. һ... ...бригадада яһала ду... ...он хонишон Геннади... ...ров ажаллана.

...айн үрэ дүн түйлах... ...эшэб? Яахадаа зари... ...үрэмөөр хүдэлнэгүй... ...ремпил Жадамбаев... ...иигэжэ хэлэнэ:

...жэжэ юумэн байд... ...сагтал энээндэ бүх... ...уулжа хүдэлхэ хэрэ... ...хурьга абажа, тэри... ...күүлхэ, нооһо ех... ...хонидые харуу... ...улһанай, үбһэ тэжэ... ...улаан зохид байрад... ...аша үрэ ха юм да... ...хонишон Ц. Ж. Цы... ...бүлынхид Комму... ...съездые ажалай б... ...эн, энэ жэлдэ зуу... ...00-һаа үсөөн бэш... ...ёо амжалтатайгаар...

М. НАМЖИЛОВ.

...Цыренжапов. ...АЛДУЕВАЙ фото.

...ХАРАЛ...

...лдэ ажалшадай ... ...хин хамгаалгые ... талаар профессо... ...оюзууд ямар тод... ...кэнүүдые бэелүү...

...ша табан жэлдэ ... ...приятинуудта «Элү... ...эн программа ... ...елүүлхэ, ойрын ер... ...мянган хүнтэй ажа... ...ктив бүхэндэ пол... ...а санатори-профил... ...арин 8,5 мянган... ...тэй коллективтэ ... ...эхэ зорилго урд... ...ди. Больницануудые... ...сэнүүдые, санатор... ...орнуудые, бус... ...дые барилгын ... байдалаар ... ...ханаха аргагүйбд... ...о профсоюзууд ... ...мэ хэнэгүй, ... юрэ эбсэнэ ... ...згтэй. Социаль... ...н объектнууд... ...болон б...

...СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

...БУЛТАНАЙ ОРОЛДОХОДО ...УРМАТАЙ

...Ленинэй нэрэмжэтэ ...район соогоо томо ...нэгэн болоно. Ю... ...хэлэбэл, колхозой... ...дэзри дээгүүр олон ...нид, хурьгад, эбэртэ ...хүшууран бэлшэжэ ... Мүнөө хонидой ...тоологдоно. Тии... ...нуудаа, адуун һүрэ... ...оруулха гэжэ орол... ...бди. Юрэнхыдөө, ...беритай ажахы эрхи... ...оронэй Эдеэ хоо... ...программа урагшатайгаар ...арга үгы гэжэ нюта... ...гүйсэдком, колхо... ...ба правлени тоо... ...малаа, хонид хурь... ...олошоруулхын, тэдэнээ ...оролтогүйгөөр түлжүүл... ...айнгаа ашаг шэмые ...үлхын тула манай ...малшад унаһан мал... ...сүлөөгүйгөөр ажал... байна бшуу.

...дэрнүүдтэ бүхы совет ...мэрэг дэлхэйн тү... ...бодолтой хүн түрэл... ...КПСС-эй XXVII съездын хү... ...съездын материал... ...ехээр һонирхон ... байна. Манайшье ...Соведэй харьяата га... ...байдаг колхозой, эм... ...коллективүүд, ...организацинууд ...нэгэдэһэн түрүүшын ...КПСС-эй ЦК-гай ...секретарь нүхэр ...Горбачевой съезд дээ... ...КПСС-эй ЦК-гай По... ...элидхэлые тон ан... ...шудалжа эхилээ. ...партком хүн зониие, ...малшадые XXVII съез... ...материалнуудтай танил... ...талаар оролдолго гар... ...пропагандистнууд ба ...информаторнууд — дунда ...багшанар, мэргэ... ...ветеранууд партиин ба ...ветеранууд, колхозой, ...предприятинууд, орга... ...болон эмхи зур... ...хүтэлбэрилэгшэд ...комплексноор хан... ...хүдэлмэридэ хабаадажа, ...съезд тухай ойлгуулам... ...хүдэлмэри үргэнөөр ябуул...

...харьяата газар ...Ленинэй нэрэмжэтэ кол... ...гадна Сэлэнгын УОС, ...промышленна нэгэдэлэй ...ажахые техникээр хан... ...районно отделени, үрэ... ...питомник, Сэлэнгын ...транспортна предприяти, ...албанай предприя... ...ошодог юм. Тэдэ ...предприятинууд малшадые ...комплексноор хангаха хэрэгтэ ...хабаададаг. Со... ...Соведэй гүйсэдкомой ...табиһан графигай ёһоор ...комплексно хангалгада ябаг... ...транспортаар хангадаг ...

...колхозоймнай малшад ни... ...тарууга ажапуудаг ...Жэшээлхэдэ, Зүйдахи ота... ...аяар 25 модон бо... ...тиихэдэ Мухар-Хүнды, ...Намаг гэхэ мэтын мал... ...хүрэхэнь яһала холо ...хэлэлтэй. Гэбэшье ...малшадаа ком... ...хангаха хэрэгые ...шэгүйгөөр, урид бата... ...графигай ёһоор ябуул...

...малшадые комплекс... ...хангаха талаар Мухар... ...районой Никольскын ..., Захааминай районой ...сомоной Соведүүдэй ...үүсхэлые ехэтэ һай... ...һэмди. Түс үүсхэлэй га... ...удаа Соведэйнгээ сое... ...медицинскэ, хүн зоной ...ажаһуудалай хэрэглэмжэ хан... ..., худалдаа наймаанай ...хүдэлмэрилэгшэдые урижа, ...малшадые хангалгые һайжа... ...тушаа тодорхой түсэб ...һэмди. Тиихэдэ хангал... ...албанай, илангаяа автолав... ...хүдэлмэри һайжаруулха, ...үргэн хэрэглэмжын эд ...бараа, эдеэ хоолоор эл... ...талаар оролдолго ...бди. Тиигэжэ түрүүшын ...эд бараа автолавка... ...үзэжэ, малшадые һайнаар ...арга олдоһон байна. ...талаар малшадые хан... ...тон шухала удха шанаа... ...мэдээжэ. Загастайн со...

ёлой байшангай директор Э. В. Бальжинимаева энэ талаар яһала эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэриеэ ябуулна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Соёлоймнай хүдэлмэрилэгшэд малшадта, хонишодто ошоходоо, концерт наада харуулна. Түс соёлой байшангай «Ургы» гэжэ ансамблиин гүйсэдхэдэг номернуудые малшад хододоо баяртайгаар угтадаг юм. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд хонишоной болон түрүү дүй дүршэлэй булан гэхэ мэтые шэмэглэн гаргадаг, харуулан ойлгуулгын хэрэгсэлнүүдые һэлгэдэг байна.

Хүдөөгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд (библиотекые даагша Т. В. Тыжигеева) библиотекын хуушан номуудые малшадһаа абажа, шэнэ номуудые дурадхадаг, томо фермэнүүд ба отарануудта номой выставкэ эмхидхэдэг, лекцинүүдые уншадаг байна. Мүнөө тэдэнэр гол түлэб партиин XXVII съездын материалнууд тухай малшадта хөөрэжэ үгэнэ. Заримдаа хүдөө ажахын мэргэжэлтэд зоотехническэ асуудалнуудаар лекци гү, али һаалишадтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг юм.

Участково больницын ахамад врач А. И. Ласкин гэгшын ударидалга доро медицинын бүхы хүдэлмэрилэгшэд малшадта ээлжэлэн ошожо, медицинскэ элдэб туһаламжа үзүүлдэг байна. Тэдэнэр фермэ гү, али хонишодой байдаг газарта «Элүүр энхын булан» эмхидхэдэг, аптечкэнүүдые эм домоор хангадаг, туһатай зүбшэл заабари үгэдэг. Гэхэтэй хамта бүхы малшадые үзэжэ, үбшыень элирүүлхэ зорилго бэелүүлэгдэнэ, ариг сэбэрые хаа хеанагүй сахиха, үбшэнһөө һэргылхэ тухай хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албан ехэ юумэ хэхэ арга боломжотой гэжэ тоолонобди. Үнэхөөрөөшье, фермэ дээрэ телевизорэй гү, али радиоаппаратурын эбдэрхэдэ яаха байна гээшэбиб- ди? Телевизор заһабарилагша олонхи ушарта зэргэлээд үгы байдаг гэжэ мэдэнэбди. Тиимэһээ хүн зонһоо захилнуудые абаха хэрэгтэ, хүнүүдэй захилнуудые һайн шанартайгаар дүүргэхэ асуудалда илангаяа ехэ анхарал хандуулдаг байһамнай ойлгосотой. Энэ талаар захил абадаг пунктые даагша Энгельсина Ильинична Ганжурова ехэ габьяатай.

Хүн зониие, нэн түрүүн малшадые комплексноор хангалгые долоон хоногто нэгэ дахин — четвергын үдэр үнгэргэдэг гуримтай болонхойбди. Тиихэдээ тэрэ үдэр 8 ондоо маршрудаар шэглэжэ гарадаг гээшэбди. Удаадахи четвергын үдэр түрүүшынхиһээ ондоо отара ба гүүртэнүүдтэ хүрэнэбди. Тиигэжэ һарын туршада комплексно хангалгада хүртэнгүй нэгэшье отара гү, али фермэ үлэдэггүй байна.

Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажалшад һү гүрэндэ худалдаха талаар үнгэрэгшэ табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Гэбэшье мяха, нооһо гүрэндэ тушааха түсэб дүүргэгдээгүй үлөө. Бидэнэр мүнөө жэлдэ малшадта комплексноор, һайнаар хангажа, урма зоригыень бадаруулха, тиигэжэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ажалдаа эрхим амжалтануудые түйлаха эрхэ байдал олгохо гэжэ эрмэлзэнэбди. Манай Соведэй бүхы ажалшад КПСС-эй XXVII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын түлөө дэлгэрэһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоод, ороной экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые урагшатайгаар дүүргэхэ гэһэн нэгэл зорилготойгоор бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа байна. Энэ хэрэгтэ нютагай Соведэй гүйсэдком, бүхы депутадууд нэгэ хүн шэнгеэр оролсонхой.

Д. АЮШЕЕВ,
Сэлэнгын районой
Загастайн сомоной
Соведэй гүйсэдкомой
түрүүлэгшэ.

ТҮРҮҮШЫН КОСМОНАВТЫН НИИДЭҺЭЭР 25 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ЮРИЙ ГАГАРИН — ОДОТО ЗАМ НЭЭҺЭН ХҮН

Энэ ушар 25 жэлэй урда тээ болоо һэн. Хүн газарай татасые гаталан дабажа, захагүй замбуулинай дайда руу ниидэбэ гэһэн мэдээсэл 1961 оной апрель һарын нэгэ үглөөгүүр бүхы дэлхэй дээгүүр тараа һэн. Дэлхэйн түрүүшын космонавт Юрий Гагаринай жолоодоһон «Восток» гэжэ замбуулинай онгосын ниидэлгэ 108 минута соо үргэлжэлһэн байгаа.

ЭХИН

Юрий Гагарин 1934 оной мартын 9-дэ Смоленскэ областиин Гжатска районой Клушино гэжэ багахан тосхондо таряашанай бүлэдэ түрэһэн байгаа. Энэ бүлэ дүрбэн үхибүүтэй һэн. 1941 оной сентябрь һарада Юра нэгэдэхи класста һурахаяа оробо. Зүгөөр энэ һургуулидаа оройдоол һарын туршада һураһан байгаа. Ушарынь гэхэдэ, фашистнууд Клушино тосхониие булимтаран эзэмдээ һэн. Һуурин тосхоной хахад хубиие галдажа шатааһыень, амгалан тайбан хүнүүдые баһамжалан доромжолһыень Юра бүхы наһан соогоо һанажа ябадаг бэлэй.

1943 ондо манай сэрэгүүд Клушино тосхониие сүлөөлбэ. Энээнэй һүүлээр уданшьегүй Гагаринтанай бүлэ Гжатск хото нүүжэ ерээ һэн. Эндэ Юра дахинаа һургуулида орожо, 6-дахи класс хүрэтэрөө һураһан юм.

Тэрэ һайнаар һураа. Ном уншахэ, шүлэгүүдые сээжэлдэхэ, уран һайханай бүлгэмдэ хабаадаха дуратай һэн. Гэбэшье тэрэ онһөтө техникээр ехэтэ һонирхобо — тиигэжэ Юрий һургуулиин техническэ кружокто түрүүшүүлэй тоодо орожо бэшүүлээд, бензинээр хүдэлдэг мотоортой самолёдой түрүүшынгээ моделиие удаан саг соо анхаралтайгаар бүтээһэн байгаа. Зургаадахи класста һуража байха үедөө Юрий Гагарин «Миний дуратай герой» гэһэн темээр найруулга бэшэхэдээ, тэрэнээ летчигүүдтэ зорюулаа һэн.

Һургуулияа дүүргэд, Юрий Москва шадарай Люберцы хотын ремесленнэ училищада һурахаяа оробо. Эндэ шудхалаагай хэрэг шудалжа захалһан байгаа. Удаань түрэлхидэйнгөө заабаряар Саратовай индустриальна техникумдэ һуралсалаа үргэлжэлүүлээ.

ЛЁТЧИК

Юрий Гагаринай һураһан Саратовска техникумдэ физикын кружок олоной дура татадаг һэн. Нэгэтэ К. Э. Циолковский болон реактивна двигательнүүд, планетэнүүд хоорондын аяншалганууд тухай тэрэнэй һургаал тухай элидхэл бэлдэхэ даалгабари Юридэ үгтэбэ. Нүхэдэйнгөө урда элидхэл хэхэдээ, элитэ мэдээжэ эрдэмтэнэй һанал бодол бэелүүлэгдээ — турбо-винтовой самолёдуудай үе саг үнгэржэ, реактивна самолёдуудай үе саг хүрэжэ ербэ гэжэ Юрий хэлэһэн байгаа. Ракетэнүүд тухай Циолковский бэшээ һэн. Мүноо тэдэ стратосферые эсхэн тамерна. Нэгэл юумэн бэелүүлэгдээгүй — хүн замбуулинай дайда соогуур үшөө ниидээдүй байһаар.

Имагтал Юра Константин Эдуардович Циолковскиин гол һанал бодолые, этигэл найдалые бодото дээрэнь бэелүүлхэ юм гэжэ тэрэ үедэ эдир элидхэлшэ тухай хэн ой ухаандаа оруулха байгааб?..

Тиигэд Саратовта һуража байха үедөө Юрий авиациаар ехэтэ һонирхобо. Техникумдэ хэшээлнүүдэйнгээ һүүлээр тэрэ нютагай аэроклубта яаралтай ошодог һэн. Авиациар ехэтэ һонирхоо. 1955 ондо техникумээ эрхимээр дүүргэбэшье, летчик болохые шиидээд, Оренбургын сэрэгэй авиационно училищада һурахаяа оробо.

Оренбургда залуу летчик Юрий Гагарин нютагай телеграфта хүдэлжэ байһан Валентина Горячеватай танилсажа, уданшьегүй айл бүлэ болоо һэн.

1957 ондо Юрий Гагарин авиационно училищияа мүн эрхимээр дүүргэһэн байгаа. Училищидаа летчик инструктораар үлэхые тэрээндэ дурадхаашье һаань, Заполярида алба хэхыень эльгээхые гуйһан байгаа. Эндэ Гагаринтанай Лена басаганиинь түрөө һэн. Хоёрдохи Галя басаганиинь 1961 ондо түрэһэн юм.

КОСМОНАВТ

Газарые тойрон дабшадаг түрүүшын хэмэл одон 1957 оной октябриин 4-дэ манай орон дэтор табигдаа һэн. Хүнэй замбуулинай дайда руу ниидэхэ, аргатай байһые эрдэмтэд томоотойгоор зүбшэн хэлсэжэ захалба. Жолоодогдодог онгосо зохеон бүтээхэтээ хамта тэрэниие хэнэй жолоодохо байһан тухай асуудал шиидхэгдэһэн байгаа.

Замбуулинай дайда соогуур ниидэхэ гэһэн һанал бодол олохон летчигүүдэй ухаан бодолые хүлгүүлбэ. Тиигэжэ 1959 оной сентябрь һарада Юрий Гагарин тэрэниие космонавтнуудай отрядта кандидадаар оруулха гуйлтатай рапорт бэшэбэ. 1960 оной хабар отряд бүридүүлэгдэһэн байгаа. Медицинскэ нарин шалгалта гараһанайнгаа һүүлээр отрядта оруулагдаһан 20 летчик Москва эльгээгдэжэ, һорилго бэлэдхэл хэжэ захалба.

Ниидэлгын урда тээхи һуралсал һорилго айхабтар хүндэ хүшэр байгаа — тусхай упражненинүүд, ниидэлгын ба парашюдаар һүрэлгын бэлэдхэл центрифуга, вибростенд. Спорт эрхилһэн хадаа Юрий Гагарин эдэ бүгэдые ядамаггүйгөөр гаталан дабаа һэн. Баскетбол, хүнгэн атлетикэ, сана, коньки, тэмэрэлгэ — бага балшар наһанһаа хойшо эдэ бүхы спортын зүйлнүүдээр һонирхоһон намтартай.

Юрий нүхэдтөө туһаламжа үзүүлхээр, эгээл хүшэр хүндэ үе сагта тэдэниие дэмжэхээр хододоо бэлэн байдаг һэн гэжэ Гагаринтай хамта замбуулинай дайда соогуур ниидэлгэдэ бэлдэһэн космонавтнууд дурсадаг байна.

Тэрэ бултандал адли, юрын хүн байгаа. Бултандал адли, тэрэ алдуу эндүүнүүдыешье гаргадаг һэн. Зүгөөр тэдэниие мэдэрхэһээ айдаггүй, заабол усадхахые оролдодог байгаа. Гагарин үнэн сэхэ, залан шууд зантай хүн һэн. Тэрэ хүн бүхэнтэй абаһаар лэ үгээ ойлголсохо хоморой шухаг арга шадабаритай байгаа. Юрий ой ухаанда орошогүй али бүхы юумэ һанаашалхадаа эсэшэ сусашагүй, хошонгууша хүн байһан юм. Гэбэшье тэрэ хэндэ ямараар хандахаяа, шоглохоёо һайн мэдэдэг бэлэй. Хожомоо космонавтнуудай отрядай командир болоод байхадаа, тэрэ бусадта энэрхы дулаанаар хандадаг, эрилтэ ехэтэй хүтэлбэрилэгшэ байгаа...

1960 оной май һарада зургаан космонавтһаа бүридэһэн гол бүлэг тренажернүүд дээрэ бэлэдхэл хэжэ захалба. Юрий Гагарин тэдэнэй тоодо оробо. Июнь һарада ахамад конструктор Сергей Королев космонавтнуудые тэдэнэй ерээдүйн онгосотой танилсуулаа һэн.

1961 оной январь һарада шанга шалгалта гараһанай һүүлээр бүхы зургаан летчигтэ «космонавт» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо. Уданшьегүй тэдэнэр Байконур космодром ошохоёо ниидэбэ. Замбуулинай дайда соогуур түрүүлэн ниидэхээр Юрий Гагарин болон Герман Титов (халан ниидэгшэ) шэлэгдэжэ абтаба гэһэн Гүрэнэй комиссиин шиидхэбэри апрелиин 11-дэ космонавтнуудта мэдээсэгдээ һэн.

1961 оной апрелиин 12-то Москвагай сагаар 9 час 07 минутада Байконур космодром дээрэһээ «Восток» гэжэ замбуулинай онгосо ниидхүүлэгдэбэ. Энэ онгосо Газарые нэгэ дахин тойрон дабшаад, 10 час 55 минутада Волго мүрэнэй эрьедэхи Саратов хото шадархи Смеловскэ гэжэ тосхондо дүтэ шадар бууһан байгаа. Онгосын пилот буулгагдадаг аппарадай Газарта бууха һаа хэдэн минута урда тээхэнэ тэрээн сооһоо гаража, парашюдаар гэмгүй һайнаар буугаа һэн.

БААТАРШАЛГА

Оройдоол нэгэ үдэрэй хугасаа соо Юрий Гагарин дэлхэй дээрэ эгээл үргэнөөр мэдээжэ хүн болошобо. Тэрээн тухай газетэнүүдтэ бэшэһэн, радиогоор хэлэһэн байгаа. Баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө Юрий Гагарин Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Саашанхи жэлнүүдтэшье Юрий Гагарин космонавтнуудай отрядта һорилго бэлэдхэлээ үргэлжэлүүлһэн, шэнэ космонавтнуудые һургалгада хабаадалсаһан, замбуулинай онгосонуудай ниидэлгэнүүдые хүтэлбэрилһэн байгаа. 1968 ондо тэрэ Жуковскиин нэрэмжэтэ Агаарай-сэрэгэй академиие эрхимээр дүүргэбэ. Тиихэдээ ниитын ехэ хүдэлмэри ябуулһан, гадаадын олон арбаад оронуудаар ябаһан байгаа. 1966 ондо тэрэ астронавтика болон замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар Уласхоорондын академиин хүндэтэ гэшүүнээр һунгагдаа бэлэй.

1968 оной мартын 27-до Юрий Гагарин самолёдоор һорилгын ниидэлгэ хэжэ ябатараа, аюул уршагта орожо, наһа бараһан байгаа. Тэрэ Москвада Улаан талмай дээрэ хүдөөлүүлэгдэнхэй. Гагаринай нэрээр һарын ара талын амһар нүхэн, хото городуудай үйлсэнүүд, Москвагай районуудай нэгэн нэрлэгдэнхэй. Гжатск хото Гагарин гэжэ шэнээр нэрлэгдээ. Агаарай-сэрэгэй академи, эрдэм-шэнжэлэлгын судна, Совет космонавтнуудые һурган бэлдэлгын түб тэрэнэй нэрээр нэрлэгдэһэн байна. Авиациин уласхоорондын федераци Юрий Гагаринай нэрэмжэтэ алтан медаль байгуулаа.

Мүнөө космонавтын мэргэжэл юрын, «газарай» мэргэжэл боложо байнхай. Космонавтнууд замбуулинай дайдада 200 гаран сүүдхэ соо хүдэлнэ, онгосо сооһоо газаашаа гарана, олон янзын туршалгануудые хэнэ. Гэбэшье түрүүлэн ниидэгшэдэй нэрэнүүд манай зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэдээ үлэжэ, омогорхол баяр түрүүлнэ. Одо мүшэд тээшэ зам түрүүлэн нээһэн хүнэй — Юрий Гагаринай нэрэ хүн түрэлтэнэй түүхэдэ алтан үзэгүүдээр хэтын хэтэдэ бэшэгдэнхэй.

Роза СЕРГАЗИЕВА.
(АПН).

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

«ТҮЛХИЛДЭХЭ ГЭҺЭН ТОХОНОГ ЮМ ДАА»

Иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон фельетон манай газетэдэ байгша оной январиин 25-най «Будамшууда» гараа һэн. Улаан-Үдэ Сотниково тосхон хоерой хоорондо ябадаг 129-дэхи автобусто һууха гээшэ бэрхэтэй, «Сотниковой шубуунай фабрика хүрөөд бусадаг 28-дахи автобусые саада захын зогсолто хүрэтэр ябуулалсадаг болохо тушаа ябуулга хэхэ зэргэтэй гэжэ һанагдана» гэһэн баримтанууд, бодолнууд энэ статья соо хэлэгдэһэн байгаа. Тиимэһээ эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ, хүн зоной эрилтые гүйсэд хангаха талаар юун хэгдээб гэһэн асуудалтайгаар Улаан-Үдын 1-дэхи ПАТП-гай хүтэлбэрилэгшэдтэ редакци хандаа.

Улаан-Үдын 1-дэхи ПАТП-гай начальник Г. А. Кожан иимэ харюу эльгээгээ:

129-дэхи маршрудай Сотниково тосхон ошодог автобусууд январь һарынгаа түсэбые дүүргээ — 429 рейс хээ...

1986 оной түсэбэй ёһоор февралиин 3-һаа Сотниково ошодог 129-дэхи маршрудта үшөө нэгэ автобус нэмэгдээ.

Социалис оронуудаар

СОФИ. Пловдив хотын Георгий Димитровэй нэрэмжэтэ научно-үйлэдбэриин комплексын коллектив үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдээр жэлээ түгэсхэбэ. Эндэ бүхы гол дүнгүүдээр түсэбтэ даабаринууд бүри октябрь һарада дүүргэгдэһэн юм. Гектар бүриһөө 40 гаран тонно томат, 43 центнер шэниисэ, 10 гаран тонно виноград суглуулагдаа һэн. Гүрэнэй даабаринуудпаа гадуур 50 мянган тонно консервлэгдэһэн овощ болон үрэ жэмэс үйлэдбэрилэгдэжэ, ехэхэн хубинь Советскэ Союз эльгээгдэһэн байгаа.

Национальна удха шанартай эрдэм шэнжэлгын 3 институдтай, туршалгын лабораторинууд болон заводуудтай, болбосоруулгын предприятинуудтай нягта харилсаа холбоотойгоор хүдэлдэг байһанайнгаа ашаар комплексын ажалшад иимэ дүнгүүдые түйлаа. Тэдэнэрэй туһаламжаар томат, бобово, хүдөө ажахын бусад ургамалнуудые тарижа ургуулха түрүү технологи хэрэглэдэг болоһон юм.

БЕРЛИН. Гера гэжэ округто элшэ хүсэнэй үлөөдэһые хэрэглэхэ талаар баян дүй дүршэлтэй болонхой. Элшэ хүсэ хоёрдохёо хэрэглэжэ, округой байрын бүхы гэрн...дые жэлэй туршада дулаан байлгажа болохо юм. Үнгэрһэн жэлдэ хоёрдохёо хэрэглэгдэдэг элшэ хүсэнэй 90 процентнь арадай ажахыда ашаглагдаһан юм, харин оршон гараһан жэлдэ энэ тоо үшөө 3 процентээр ехэ болохо зэргэтэй.

Уралай, хэрэглэгдэһэн газай гү, али электростанцинуудай энергоблогуудые хүргэхэ үедэ халаһан уһанай дулаан ехээр хэрэглэгдэнэ. Тиихэдэ элдэб промышленна пеэшэнгүүдһээ гараһан дулаан эгээл аша үрэтэйгоор хэрэглэгдэнэ гээшэ. Урда тээнь хэрэглэгдэһэн элшэ хүсэнэй оройдоол 80 процентнь Кала хотын шаажан зүйлнүүдэй комбинадта хэрэгтэй болодог. Шаажан зүйлнүүдые хатаадаг зургаан тоннельнэ пеэшэнгэй дулаан предприяти дээрэ хэрэглэгдэдэг юм.

БУДАПЕШТ. Дурадхадаг эд бараанайнгаа шанарые саг үргэлжэ һайжаруулдаг, шэнэдхэдэг байпамнай совет дэлгүүр дээрэхи амжалтымнай эшэ нүхэсэл болоно, гэжэ Венгриин «Индустриалэкспорт» предприятиин коллектив тоолоно. «ВНР-тэ бүтээгдээ» гэһэн тамгатай бүтээсэ ехэтэй хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые түс предприяти Советскэ Союзда жэл бүри улам олоор эльгээнэ. Совет партнернуудта худалдагдаха зүйлнүүдэй тоодо холодильнигуудые үйлэдбэрилхэ түгэс бүрин конвейернэ түхеэрэлгэ һаяхан оруулагдаа. Һүүлшын эрилтэнүүдтэй зохилдуулагдан, мүнөөнэй электронно-тоолон тодорхойлхо техникын ашаар тэрэ хүдэлдэг. Хүдөө ажахын машина бүтээлгын совет заводуудые шэнэдхэн заһалгада хабаадалга предприятиин һаяын түсэбүүдтэ оруулагданхай.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИ. Оломоуц хотодохи Ботаникын институдай эрдэмтэд тон хоморой ургамалнуудай шэнэ сортнуудые зохёохо зорилготойгоор горитой хүдэлмэри хэжэ байнхай. Тиихэдээ ганса клеткэһээ гү, али бүлэг клеткэнүүдһээ шэнэ түхэлэй ургамал ургуулха онол арганууд эндэ, лабораториин эрхэ байдалда шэнжэлэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: лабораториин хүдэлмэрилэгшэ Павла Бинарова бүлэг клеткэнүүдһээ ургуулагдаһан ургамалнуудай хүгжэлтые шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

ХӨӨРХЫН БАСАГАД

1941 оной июниин 22-ой эртэ үглөөгүүр манай ороной хилые фашис Германиин дээрмэдэгшэдэй гэнтэ эбдэжэ, дайгаар ороходонь, нютагаймнай эрэлхэг хүбүүд газар уһаяа, гал гуламтаяа хамгаалхаяа үхэлтэ дайнда мордоо һэн. Эгээл тэрэ үедэ эрэшүүлэй орондо трактористаар, жолоошоноор хүдэлхэ хүнүүд гэхэдэ, гансал эхэнэрнүүд үлөө бэлэй. Тиихэдэ Хэжэнгын МТС-эй дэргэдэ нээгдэһэн трактористнуудай курсада Хөөрхын залуу басагад энэ мэргэжэлдэ һурахаяа олоороо оробо. Тэдэнэй дундаһаа Гончикова Бальжит, Гармаева Дулма, Дармажапова Гарма-Ханда гэгшэд трактор жолоодохо мэргэжэл шудалжа, тэрэ үбэлдөө үнэмшэлгэтэй болоһон байха юм. Тиигэжэ эдэ залуу трактористбасагад хойто жэлэй хагсуу хүйтэн хабарай тарилгада түрүүшынхиеэ «түмэр агта» жолоодожо, таряанай газарые хахалалсажа эхилһэн намтартай.

Гончикова Бальжит «Манай ажал» колхоздо Дармажапова Гарма-Ханда Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо, Гармаева Дулма Доодо-Худанай колхоздо хабарай тарилгада хабаадалсажа, һүүлдэнь түрэл нютаг Хөөрхэдөө трактористнуудаар хүдэлжэ захалһан байна.

Тиихэ үедэ тэдэнэр ХТЗ, СТЗ тракторнуудые жолоододог, гурбан корпустой плугуудые, «зиг-заг» гэжэ борнойнуудые, «МК-1100» түхэлэй молотилкануудые хүдэлгэдэг һэн. Залуу басагад эсэхэ сусахаяашье мэдэхэгүй, түхэреэн жэлэй туршада ажаллагша бэлэй. Зунай сагта шэнэ газар элдүүрилхэ, намартаа ургаса хураяха, һүүлээрнь бүхэли үбэлдөө шахуу таряагаа молотилкаар сохихынгоо хажуугаар, тракторнуудаа заһабарилха, хабартаа тарилгада хабаадаха, юрэдөө, хүдөөгэй ажал барагдаха һэн гү даа.

Тэрэ үедэ ургуулһан ургасаяа морин жаткаар сабшажа унагаагаад, олон эхэнэрнүүд боолто боожо, сохихо газартаа морёор шэрэгшэ һэн. Тиигэжэ нютагтаа үлэһэн хүнүүд (эдэнэр соо үхибүүдшье олон байгаа) һүниин сагта молотилкануудаа һаадгүйгөөр хүдэлгэгшэ бэлэй. Иигэжэ ажаллахада, ехэл хүндэ хүшэр байһаниинь элитэ. Тракторта хэрэгтэй түмэр түдэгэ олдохогүй, керосин хододоо дуталдаха.

Залуу механизатор басагад тэрэ дайнай хүндэ хүшэр үеые яһала гэмгүй дабажа гараа юм.

Мүнөө сагай байдал ямар ондоо болоо гээшэб даа! Хүсэ ехэтэй элдэбын трактор, комбайнууд ажахы бүхэндэ олошороо. Эдэ техникын кабинанууд соо үбэлэйшье янгинама хүйтэндэ, зунайшье аяма халуунда хүдэлхэ, ямаршьегүй һайн эрхэ байдал хангагданхай. Бүхы ажалаа бэлэхэнээр бүтээхэ, машина, түхеэрэлгэнүүд элбэг бии болонхой. Гансал эдэ техникэ, машиные зүбөөр, гамтайгаар, нарин нягтаар хэрэглэхэ уялгатай болонхой гээшэбди.

Дайнай үеын трактористнууд Б. Гончикова, Д. Гармаева, Г-Х. Дармажапова гэгшэд мүнөө наһанайнгаа амаралтада гаранхай, ашанараа хаpалсажа шадалайнгаа зэргээр түрэл «Первомайский» совхоздо хамһалсажа байдаг юм.

Эдэ ажалай ветерануудта һаяхан Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр — мартын найман манай урда тээ уулзажа, энэ хабарай түрүүшын һайндэрөөр амаршалаад, элүүр энхэ ябахыень, удаан жаргал эдлэжэ һуухыень үреэгээ һэм.

Б. ЖИМБЕЕВ.
Хэжэнгын район.

ТАСС — АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

ҺҮР БАДАРУУЛМА ТҮСЭБҮҮД, ЕХЭ ҮҮСХЭЛНҮҮД

КПСС-эй XXVII съездын дүнгүүд уласхоорондын олониитын болон хэвлэлэн анхарал ехээр татана. Энэ хуралдаан гансал совет коммунистнуудта, Соведүүдэй орондо бэшэ, харин эб найрамдалай, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын хүсые бэхижүүлгэдэ анхаатар ехэ удха шанартан байна гэжэ дэлхэйн хэвлэл, түрэнэй ба политическэ ажал ябуулагшад, элдэб оронуудай олониитын түлөөлэгшэд тэмдэглэнэ. «Съезд дээрэ баталагдан абтаһан КПСС-эй дотоодын болон гадаадын политикын генеральна хараа шэглэл хадаа ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха, дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалые бэхижүүлхэ хараа шэглэл болоно гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Энэнь түс хуралдаанай политическэ гол үрэ дүн мүн.

«Партиина залан сэхэ байлгын, нягта жагсаалан, үндэр ехэ эрилтын съезд», «КПСС — түүхэтэ удха шанартан зорилгонуудые табиба», «Ухаан бодолой, ажал хэрэгэй эршэ хүсэн», «Хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха, эб найрамдалые бэхижүүлхэ» гэһэн гаршагууд доро социалис хаһи нэгэдэлтэ оронуудай хэвлэл КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой съездын түгэсхэлдэ хэлэһэн үгые, гадаадын айлшадай хүндэлэлдэ Кремль соо болоһон уулзалга дээрэ тэрэнэй хэлэһэн үгые толилбо. КПСС-эй ЦК-гай Пленум тухай, партиин түбэй органуудые һунгалтын дүнгүүд тухай мэдээсэгдэнэ.

ВАРШАВА. КПСС-эй XXVII съездын дүнгүүд СССР-тэ социализм байгуулгада, бүхы дэлхэй дээрэ түүхэтэ асари ехэ удха шанартай байна гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Ю. Чирек Москваһаа бусамсаараа, журналистнуудтай уулзахадаа мэдүүлээ. Москвада болоһон хуралдаанай бүтэмжэтэй һайн оршон байдал бидэнэй дура татаба. Мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ КПСС баян дүй дүршэлтэй байна. Тэрэнэй удха шанарые сэгнэхэ гээшэ хүшэр хүндэ юм. Съездын документнүүд соо хараалагдаһан асари ехэ, зориг бадаруулма түсэбүүдые СССР-эй ажалшадай бэелүүлхэ байһандань найданабди.

ПРАГА. КПСС-эй XXVII съезд дээрэ табигдаһан асари ехэ үг зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхыень чехословак арад КПСС-тэ, бүхы аха дүү совет арадта хүсөө гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй Федеральна суглаанай Түрүүлэгшэ А. Индра хэлэбэ. Дотоодын болон гадаадын политикын зоримгой, бодото зорилгонуудые хараалһан совет коммунистнуудай дээдэ хуралдаанай хүдэлмэри, дүнгүүд КПЧ-гэй, ЧССР-эй бүхы ажалшадай ажал ябуулгада хүсэтэ түлхисэ болоно. Ерээдүйн социализмда, эб найрамдалда хабаатай байһыень түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэнтэй хамта гүнзэгыгөөр этигэн найданабди. Агуу ехэ Октябриин хэрэгые ёһотойгоор үргэлжэлүүлэгшэ, ленинэй суртал һургаалнуудые хүгжөөгшэ, бүхы түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэнэй заменьень заагша залуур болодог байһанаа Советскэ Союзай Коммунис парти үшөө дахин баталба.

НЬЮ-ЙОРК. КПСС-эй XXVII съезд дээрэ найруулагдаһан үг зорилгонууд сооһоо уласхоорондын аюулгүй байдалай гуримые байгуулха тухай дурадхал онсо шухала удха шанартай байна гэжэ США-гай дайн дажарта эсэргүү, демократическа, шажан мүргэлэй эмхинүүдэй ниитэ национальна нэгэдэлэй — ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө национальна кампаниин түрүүлэгшэ Ник Кортер мэдүүлээ. Энэ үүсхэл ООН-ой Устав дотор батадхагдаһан үндэһэ баримтата гол ёһонуудтай гүнсэд тааралдана. Шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые бүтээхэ бэшэ, харин аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ гэһэн дурадхалнууд арадуудай аша тулада харюусана. 2000 он хүрэтэрхи үедэ ядерна буу зэбсэгнээ дэлхэйе шата шатаарнь удаа дараалан сүм сүлөөлхэ гээшэ Советскэ Союзай оруулһан шухала удха шанартай дурадхал болоно. Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые гаргалгые зансуулан сараха тухай Москвада болоһон съезд дээрэ хэлэгдэһэн һанал бодолые бидэ гүйсэд дэмжэнэбди. Замбуулинай дайда хёмороо зүришэлдөөнэй газар болохо бэшэ, харин амгалан тайбан хүн зоной ухаан бодолой лаборатори болохо ёһотой.

САН-ФРАНЦИСКО. Холбоото Штадууд болон Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан амгалан тайбан байдалан, үгөөе ойлголсолгын үндэһэ һуури дээрэ тогтоогдохо ёһотой. СССР-һээ сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые США оролдохо ёһогүй гэжэ США-гай урдын президент Ричард Никсон Лос-Анджелестэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Эб найрамдал болон аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай харилсаа холбооё хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэһэн бүхы арга боломжонуудые хэрэглэхэ шухала гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Экономическа ба үзэл сурталай асуудалнуудаар мүрысэхэ ёһотойбди.

ПАРИЖ. Эб найрамдалай, буу зэбсэгүүдые хураяхын ба амгалан ёһоор зэргэ оршохын түлөө тэмсэхэ тухай Москвагай съезд дээрэ соностоһон дүлэтэ уряа, социализмын хүгжэлтын шэнэ стратеги хадаа КПСС-эй XXVII съездын үрэ дүн болоно гэжэ Франциин «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ. Хурдадхаха гээшэ совет коммунистнуудай гол үг зорилго болоно. Гансал экономикые һэльбэн шэнэлхэ тухай бэшэ, харин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ, үйлэдбэрилгын харилсаае нарижуулан һайжаруулха, бүхы политическэ ажабайдалые һэргээхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ. Совет коммунистнуудай хуралдаанай бүхы хүдэлмэри, үнэн сэхэ шүүмжэлхы шэглэл хадаа партиин болон бүхы совет обществын хүсэжэн жагсажа байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

ХЕЛЬСИНКИ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретар... Москвада болоһон съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, гүрэн т... рын шухала удха шанарта... зорилгонуудые шиидхэлгэ... зохёохы ёһоор хандаха шухала гэжэ «Суомен социал демократти» газетэ бэшэн... Съезд дээрэ баталагдан а... таһан партиин Программы... шэнэ найруулга энээнии... элирхэйлэн гэршэлнэ. Амгалан тайбан байдалые бэхи... жүүлхэ, шахардуу шанга бай... далые һуларуулха гээшэ шу... хала удха шанартай гэж... съезд дээрэ шэнэ хүсэтэйгөө... тэмдэглэгдээ.

НИКОСИ. КПСС-эй XXV... съезд ленинскэ, бүтэмжэтэ... һайн тодорхой оршон ба... далда боложо үнгэрөө гэж... «Харавги» газетэ тэмдэглэн... КПСС-эй ЦК-гай Генеральн... секретариин тэмдэглэһэнэ... ёһоор, КПСС саашадааш... ленинскэ ёһоор ажалаа ябу... ха байна. Мүнөө парти о... лон ороной урда табигдаһа... асуудалнуудта съезд тод... хурса харюунуудые үгэб... Социализм болон эб найра... далай таһаршагүй холбоото... байһые энэ хуралдаан бүх... дэлхэйдэ харуулаа. Советс... Союз — агуу ехэ социалис г... рэн. Тэрэ ядерна да... най аюулһаа хүн түрэлтэни... аршалан абархын түлөө оро... досотойгоор, шууд сэхээр тэм... сэнэ. Эгээл тиимэһээ эб най... рамдалай хүбин заяае хүндэлдэг бүхы хүнүүд совет га... даадын политикын үг зори... гые һайшаана бшуу.

«АЛТАН ДЭЛХЭЙН ЖАМА ЁҺООР»

Анатолий Андреев... Буряад ороной мэдээжэ композиторнуудай нэгэн. Ураалай гүрэнэй консерватори дүүргэһэнэй удаа тэрэ симфоническа зохёолнуудые, патриотическа болон уянгата дуунуудые, романснуудые уран гоёор найруулан зохёожо, шагнагшадай болон хүгжэм шэнжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ байдаг. Поэтическэ образой гүн удхые хүгжэмэй хэлээр тайлбарилан, абари зангаараа национальна түхэл шэнжэтэй, буряад арадай дуунуудһаа, ёһо заншалнуудһаа һабагшатай зохёолнуудые бэшэдэг энэ композиторай бүтээлнүүд хаа хаанагүй халуунаар угтагдадаг. Симфоническа болон буряад арадай хүбшэргэйтэ инструментнүүдэй оркестрнүүдэй, хоорнуудай гүйсэдхэхэ хүгжэм, камерна найруулганууд А. Андреевэй зохёохы хүдэлмэридэ онсо һуури эзэлнэ. Тэрэ тоодо «Эди шэдитэ хүхы» гэһэн оперо, «Гэсэр» гэжэ симфоническа поэмэ, «Поэдэй дуун» гэһэн балет, олон тоото кантата болон ораторинууд... Бэлигтэй, зохёохы ажалайнгаа түлэг дунда ябаһые тэрэнэй авторска үдэшэдэ зорюулагдаһан концерт үшөө дахин гэршэлбэ.

...һүр жабхаланта, дорюун хүгжэм зэдэлнэ. Солбон Ангабаевай үгэ дээрэ найруулан зохёоһон «Интернационал» гэһэн драматическа оодо концертын түрүүшын номер болоо. Манай оперо болон баледэй академическэ театрта олоной үзэмжэдэ харуулагдажа һайшаагдаһан «Поэдэй дуун» гэһэн баледһээ хоёр хэһэг зэдэлээ: түрүүшын хубида — «Дангинануудай хатарта» үнжэгэн зөөлэхэн, уяхан аялганууд соностоно. «Удамаршын хатар» түргэн урасхалтай, сошордомо хүгжэмөөр тад ондоо образые, һанал хүсэлые зураглана. Долоон хубиһаа бүридэһэн «Мини багша — Ленин» (Николай Дамдиновай үгэ дээрэ) гэһэн ораторие Буряадай АССР-эй габьяата артист Григорий Бадаев театрай болон хүгжэмэй училищиин хоорнуудтай хамта гүйсэдхэжэ, халуун альга ташалгаар угтагдаба.

Концертэй хоёрдохи хубида Анатолий Андреевэй дуунууд ханхинаа: «Инагай дуун», «Инаг дураяа гамнаарай», «Тоонто нютаг» (анха түрүүшынхиеэ), «Мунхэ-Саридак» болон бусад дуунууд, романснууд шагнагшадай анхаралда дурадхагдаа. Буряадай арадай поэт Дамба дууе республикымнай мэдээжэ дуушад Галина Шойдагбаева Вячеслав Бальжинимаев хоёрой дуулахада, буряад дуунай баян арга боломжонуудые, аялгын һайханиие шагнан бэясажа һуугаа һэмди.

...Алтан дэлхэйн жама ёһоор. Анхан бидэ танилсаабди...

СССР-эй арадай артистнууд Ким Базарсадаев, Дугаржап Дашиев гэгшэд композитор А. Андреевэй уянгата, хүгжэмтэ дуунуудтай үнинһөө хойшо шагнагшадаа танилсуулжа байһан, мүнөөшье танилсуулжа байдаг.

Энэ үдэшын түгэсхэлдэ бултанда мэдээжэ «Түрэл нютаг тухай дууень» ород хэлэн дээрэ тус концертдэ хабаадагшад дуулаа. Эхэ орондоо, инаг нүхэртөө дулаан мэдэрэл түрүүлдэг зохёолнуудыень мэргэжэл Жалсараевай үгэ дээрэ бэшэгдэһэн «Бэе бэеэ гамная» гэһэн дууе республикын габьяата артист Болот Бороев гоёор дууллаа. Глинкын нэрэмжэтэ дуушадай бүхэсоюзна конкурсын лауреат, Буряадай АССР-эй габьяата артистка Ольга Аюровагай «Эжынгээ түрэһэн нютагта» (Мэлс Самбуевай үгэ дээрэ) гэһэн дууе дуулахадань, эндэ суглараагшад халуун альга ташалгаар угтажа, баяраа мэдүүлээ.

...Бултанда мэдээжэ болоһон хүгжэм дуулдажа, Гунга Чимитовэй үгэ дээрэ зохёогдоһон «Эжымни» гэһэн дууе дуушадай Уласхоорондын конкурснуудай лауреат, республикын арадай артистка Галина Шойдагбаевагай гүйсэдхэхэдэ, эндэ һууһан хүн бүхэн энэ дуунай гүн удхын нангин мэдэрэлдэ абтаад байһандал үзэгдөө һэн. Түрэл нютагыень магтан түүрээһэн «Яруна тухай дууе» арадай артистка урин дулаанаар гүйсэдхэбэ. «Алтан дэлхэйн жама ёһоор» гэһэн тэ дуушадшье, уран һайханай самодеятельностиин харалгада хабаадагшадшье дуратайгаар дуулажа байдаг. Байгаалиһаа үгтэһэн бэлиг шадабариия улам саашадаа хүгжөөн, арад зонойнгоо дуу, хүгжэмэй жасада бүтээлнүүдээ олоор оруулан, алтан дэлхэйн жама ёһоор ажабайдалые, хүнэй жаргалта байдалые, инаг дурые, хани харилсаае магтан дуулаһан зохёолнуудые олоор бэшэжэ, республикынгаа ажалшадые хододоо баясуулжа байхыень композитор Анатолий Андреевтэ хүсэнэбди.

Б. ДЫМБРЫЛОВА,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: СССР-эй арадай артистнууд К. Базарсадаев, Д. Дашиев, А. Андреевые амаршалжа байна; О. Аюрова дуулана.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Уласхоорондын ШЭНЖЭЛЭ…

ЮРТЭМСЭ ҺАЙШААН ДЭМЖ…

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бүхы дэлхэй һайшаан дэмжэжэ байна. Японой «Токио симбун» гэжэ буржуазна газетэшье тэрэниие түүхэтэ ба үе сагай шэнжэтэй гэжэ нэрлэнхэй.

КПСС-эй съезднүүд уласхоорондын удха шанартай болоһоор үнинэй, бүгэдэ ниитын мэдэржэ, байһанай ёһоор, XXVII съезд онсо шухала гэжэ тоологдоно. Оронойнгоо, мүн дэлхэйн ажабайдалда эрид хубилалтын хэгдэхэ үедэ зарлагдаһан тус съезд ядерна үе сагай орёо бэрхэшээлтэй зорилго шиидхээ. Тайлбарилан хэлэбэл, ядерна хүсэнүүдэй урда урдаһаа туласа татагдаад байһан ушарһаа тохёолдоһон бэрхэшээлтэ асуудалые шиидхэхэ шэнэ, үрэ ехэтэй арга зам оложо, зүришэлдөөтэ байдалһаа гаража, тэрэ зорилго бэелүүлхэ зам нээһэн байна. Энэ хадаа совет коммунистнуудай дээдын хуралдаанай ниитэ хүн ёһоной асари ехэ уг удхань болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл дотор бүхы хүн зоной һанаае ехээр зобоожо байһан, хүн түрэлтэн саашадаа амиды мэндэ ажаһууха гү, али үгы гү гэһэн гол асуудалда тодо һонор харюу үгтөө: эб найрамдалай аршалан хамгаалагдан, бэхижүүлэгдэхэ аргатай байһан зүб. Энээнһээ уламжалан, ядерна дайнай аюулда, буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргалгада эсэргүү, бүгэдэ ниитын эб найрамдал аршалан хамгаалха ба бэхижүүлхын түлөө тэмсэлые дэлхэйн оршомдохи өөрынгөө ажал ябуулгын гол хараа шэглэл гэжэ Советскэ Союз тоолоно гэжэ М. С. Горбачев съездын трибуна дээрэһээ залан сэхээр мэдүүлээ.

Нүхэр М. С. Горбачевой январиин 15-да дурадхаһан хэм хэмжээнэйнгээ, уг зорилгынгоо талаар түүхэтэ гэжэ бүгэдэ ниитээр мэдэрэгдэһэн, хүн зониие олоор хюдаха зэбсэгүүдые энэ зуун жэлэй эсэс болотор гүйсэд дүүрэнээр усадхаха программа имагтал тэрэ зорилгые бэелүүлгэдэ зорюулагданхай. Ерээдүйн ойрын жэлнүүдтэ энээниие өөрынгөө гадаадын политикын гол хараа шэглэл болгон хараха зуураа, Советскэ Союз дурсагдагша программые бэелүүлхын түлөө үсэд шангаа оролдолго гаргаха гэжэ съезд дээрэ үшөө дахин онсолон тэмдэглэгдэһэн байха юм. Совет хүтэлбэри өөрынгөө дурадхалнуудые гансахан дипломатическа заншалта гуримаар табяа бэшэ, харин тэдэ дурадхалнуудаа урдаа барин, дэлхэйн олониитын һанамжада, арадуудта сэхэ хандаһан гээшэ.

Уласхоорондын байдалые һайжаруулгада хүргэжэ болохо бодото алхамуудай өөрын программа табихадаа, М. С. Горбачевой элидхэл дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Советскэ Союз залан сэхэ иимэ хараа бодолнуудһаа уламжална:

Нэгэдэхеэр, ядерна зэбсэгүүдэй онсо шэнжэ шанар юуб гэхэдэ, нэгэшье гүрэн сэрэгэй-техническэ хэрэгсэлнүүдээр, обороно эгээл ехэ хүсэтэй системэ байгуулгаар өөрыгөө хамгаалгада найдаха аргагүй.

Хоёрдохёор, Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай аюулгүй байдал бэе бэеһээ заатагүй дулдыданги байха болоно.

Гурбадахяар, американ арадай аша туһын хэрэгүүд ба уг зорилгонууд США-гай сэрэгэй-промышленна комплексын аша туһын хэрэгүүд болон уг зорилгонуудтай адли бэшэ.

Дүрбэдэхеэр, буу зэбсэгүүдые хураан абалга аюулгүй байдалай уласхоорондын системэ байгуулгатай зохилдуулан тааралдуулагдаха ёһотой.

Ядерна зэбсэгүүдые усадхаха программые бодото дээрэнь түргөөр бэелүүлхэ талаар Советскэ Союзай хэжэл байһан хүсэлэл оролдолгонууд КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд эли тодоор тобойсо харуулагдана. Ядерна зэбсэгүүдэй мүнөө үеын тэнсүүри хоёр талада аюул адляар тохёолдуулха байһан тухай асуудалай КПСС-эй ЦК-гай политическэ элидхэл дотор залан сэхээр табигдаһан ушар бүхы дэлхэй дээрэ зүбөөр сэгнэгдэбэ. Буу зэбсэгүүдые ехээр гаргалгын үргэлжэлүүлэгдэжэл байбал, тэрэ тэнсүүри бэеэ баринги байдалые алдууруулжа болохо. Ушар иимэһээ буу зэбсэгүүдые ехээр гаргалгада «одото дайнай» программын урмашуулга шэнгеэр хэрэглэгдэхэ, буу зэбсэгүүдые хураан абалгын замда хаалта болгогдохо байһаниие Советскэ Союз буруушаана гэжэ съезд дээрэ дахинаа гэршэлэн харуулагдаа. Ядахын сагта шухала хоёр асуудалаар мүнөө үгээ ойлголсожо боломоор гэжэ Советскэ Союз тоолоно гэжэ үшөө дахин мэдүүлэгдэнхэй. Тодорхойлон хэлэбэл, иимэ: ядерна туршалгануудые болюулха ба европейскэ зонодохи дунда зэргын зайда буудагдаха американ ба совет ракетэнүүдые усадхаха тухай.

Сэрэгэй, политическэ, экономическа талануудые оруулалсан, уласхоорондын аюулгүй байдалай бүгэдэ ниитын системэ байгуулха тухай, ООН-ой Аюулгүйн Советэй сагай үргэлжын гэшүүн-гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга үнгэргэхэ тухай дурадхалнуудай элидхэл дотор табигдаһаниинь шухала гэжэ олон тоото тайлбаринууд дотор тэмдэглэгдэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл дотор… рондын экономическа харилсаа… жаруулха асуудалнуудта ехэ… хандуулагдаһаниинь, тодорхойлон… экономическа аюулгүй байдал… бүхэдэлхэйн конференци зарл… дурадхалай дэмжэгдэһэниинь… нэ.

Мүнөө үе сагай онсо шухала… нуудаар съездын тодо һонор… долнуудай хаа хаанагүй үргэнөөр… дэжэ байһаниие американ «Н… таймс» газетын мэдээжэ шэнжэ… Уикер гэгшын хэлэһэн үгэ гэрш… оруулна. «Ямаршье мэхэ гохогүйгөөр… хөөрөө нүлөөтэй хэлсээнүүдые… ябадал түйлаха талаар США-гай… бии байһан эгээл һайн арга б… нуудай нэгые алдахагүй» гэжэ тэр… тоной захиргаание уряална. Тэр… намжын ёһоор, совет шэнэ дурадх… аша туһаар, совет-американ дээд… тадай түсэблэгдэһэн эелжээтэ уулз… мэ арга боломжо олгохо байна.

Энэ ушартай холбоотойгоор… ядерна зэбсэгүүдые хизаарлаха б… хо талаар гол хараа шэглэлнүүд… дохи уулзалга аша үрэ ехэтэй б… той гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Поли… элидхэл дотор хэгдэһэн мэдүүлг… жэлгэ Холбоото Штадуудта, мүн… оронуудта үргэдэжэ байна. КПСС-эй… съездын трибуна дээрэһээ үшөө… онсолон тэмдэглэгдэһэн совет… риин залан сэхэ хараа бодол иимэ…

Уласхоорондын байдалай гол… асуудалнуудай талаар бүтээмжэтэй… бодол баримталхынь тулада Вашин… захиргаанда хэгдэжэ байһан баалалт… дэлхэй дээрэ үргэдэһөөр. Уласхоо… асуудалнуудта США-гай захирга… литарис ёһоор хандалгань эрид… лэгдэнэ. Хүсэ хэрэглэхэ ябадалда… хи мэтэ уряалан, тэрэниие дэлхэй… тикада эгээл таатай хэрэгсэл гэжэ… тоной харадаг байһаниие съезд… хараатай совет дурадхалнуудта… ямараар хандажа байһан ушар эли… харуулна.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалг… люулгын аша туһада КПСС-эй XXVII… дын трибуна дээрэһээ бүхы хүн… нэй ухаан бодол ба сэдьхэлдэ з… даһан уряануудай соностожо б… США-гай президент Рейган Амери… рэгэй хүсые саашадань улам ехэ б… гэһэн уряатайгаар үгэ хэлэбэ. Энэ… ямар сэгнэлтэ үгэлтэйб. «Дайнда б… гэ хадаа эб найрамдалые аршала… үрэ ехэтэй хэрэг. Бидэндэ эсэргүү б… дые этигүүлхын, тэдэнтэй шангаа… хөөрэлдэхын тулада бидэндэ бии б… арга боломжонууд cooһoo эгээл… тойнь хүсэ хэрэглэлгэ болоно. Мүнөө… дэнэрэй Советскэ Союзтай столдо… хөөрэлдэжэ байһан үедэ Америкын… тын хоозорые бү алдуулаая» гэжэ… этигүүлхые оролдоо.

Советскэ Союзтай хүсэнэй хэлэн… хөөрэлдэхэ һэдэлгын ямаршье үрэгү… һыень түүхэ үни хада харууланхай… да тиимэ политикын амжалта асарх… һанда хэр этигэлтэйб. Гэбэшье совет… рикан харилсаануудай удаахан саг с… һархаар, уласхоорондын байдалай… дөө гуримшахаар забдаһан ушарһа… шингтоной засаг баригшадай зарим… айна хаш.

Гэхэтэй хамта Советскэ Союз… ябуулгын хохидолдо өөрыгөө оруул… ядерна аюултай, буу зэбсэгүүдые… бүтээлгэтэй хүн түрэлтэниие эбсүүл… сэлтэниие дэмжэхэгүй гэжэ М. С. Г… чев съездын түгэсхэлдэ эрид сэхэ… дүүлээ. Съезд дээрэ зохёогдоһон… гадаадын политикын гол хараа… хөөрэлдөө хэхэ ябадалда, гүрэнүүд… галан ёһоор ажаһуулгын ёһо гурим… шэглүүлэгдэнхэй.

Советскэ Союзай залан сэхэ… далдагүй, эдэбхитэй ба үнэн сэхэ… ганууд дэлхэйн бүхы оронуудта үр… һайшаан дэмжэгдэжэ байна. Амер… конгресс ядерна тэһэлэлгэнүүдые… дүүрэнээр хорихо тухай договор Сов… Союзтай баталхаһаа Вашингтоной з… гаанай арсаһаниие буруушаажа, С… байшан өөрынгөө хараа бодолые ш… хараг гэһэн уряатай резолюци б… абаа. Европодохи зонодо дунда з… зайда буудагдаха американ ба совет р… тэнүүдые усадхаха тухай асуудалаа… шингтоной хараа бодол оройдоошье… тэмжэгүй гэжэ сэгнэгдээ. Мүнөө С… байшангаар дурадхагдаһан түсэб… хан Советскэ Союзай буу зэбсэгү… хураан абаха программа» болонхой… шэнжэлэгшэд заана.

Ниитын хүгжэлтэдэ хубилалтын… байһан мүнөө үеын шатада манай… нинскэ партиин түүхэтэ зорилгон… амжалта түгэсөөр шиидхэжэ байна… КПСС-эй XXVII съезд бүхы дэлхэйд… тодоор харуулба. Ядерна дайнай аю… зайсуулхын түлөө, хүн зониие хю… ядерна бүхы түхэлэй буу зэбсэгү… усадхахын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлхэ… съездын эрид шанга ба залан сэхэ… шугам бүхы дэлхэй дээрэ айхабтар… нөөр һайшаан дэмжэгдэжэ байна.

Г. ШИШКИ…
(ТАС…)

Элүүр энхын булан

ҺЭРГЫЛЭГТЫ: ХОРОТО БОДОСУУД!

Химиин элдэб бодосуудһаа боложо хорлолгодо орохо ушар дэлхэй дээрэ үсөөрнэгүй. Элүүрые хамгаалгын Бүхэдэлхэйн эмхиин мэдээсэһэнэй ёһоор, үйлэдбэри дээрээ хорлогдохо ушар Баруун Европын оронуудта 10 гаран процент, харин манай орондо 3 шахуу процент болоно.

Гэхэ зуура, үхибүүдэй гэнтэ хорлолгодо дайралдаха ушар илангаяа бло дахин үзэгдэнэ. Тэдэнэр ехэнхидээ эмһээ боложо үбшэлнэ. Үшөө тиихэдэ ажаһуудалай химиин препарадууд, угарна газ, һархяаг, хорото ургамал, зарим үедэ могой болон зүгын хадхалга шалтагааниинъшье болодог ааб даа.

Хорон гээшэ эгээл түрүүн аманда ородог. Тиимэһээ аалихан шүлһэнтэй хамтаржа бэедэ тарадаг, шуһанда ородог, ута харгы гаталдаг гээшэ.

Үргэһэ нойр хүргэдэг, һанаа сэдьхэл тэгшэрүүлдэг эмүүд һүүлэй үедэ ехэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой агша. Мэргэжэлтын зааһанһаа гадуур ехээр тэдэниие хэрэглэхэдэ, бэедэ хоро хүргэхэ байна бшуу. Түрүүшээр бэе һула, шадал тэнхээгүй боложо эхилхэ, тиигэһээр нойр хүрэхэ, тархи эрьехэ, тиин байтараа хүн мэдээгээшье алдажа болохо юм.

Үхибүүдэй эмэй хорлолгодо орохо ушар өөһэдһөөмнай, ехэшүүлһээ дулдыдадаг.

Эмһээ боложо үбшэлөөд, Улаан-Үдэ хотын түргэн туһаламжын больницын реанимациин таһагта ороһон үхибүүд тухай хэдэн жэшээ дурдахам. Гурбан наһатай Ира басаган нагса эжынгээ стол дээрэһээ үргэһэнэй таблеткэнүүдые абажа эдижэрхёо ха. Хэтэрмээр эдигдэһэн эмһээ боложо, ехэ хорлолгодо оршоод байгаа. Тусгаарлагдаһан бригадынхид түргэн ерэжэ, манай таһагта оруулаад, хоёр хоногой туршада ами наһанайнь түлөө тэмсэжэ, хүн болгоһон байха юм.

Хоёртой Коля хүбүүн аскорутин гэжэ эмһээ гэмэлтээд (хажуудань эмэй флакон хэбтэһэн байгаа), бөөлжэбэ, һүүлээнь учажа, таталдаба. Энэ үхибүүн баһал манай больницада орожо, һайн болоо.

Тиигэбэшье эмһээ болоһон хорлолго хододоо һайнаар дүүрэдэг гэхын аргагүй юм. Үхэлөөршье дүүрэһэн ушарнууд биил гээшэ.

Хэрбээ хэн нэгэнэй хорлолгодо ороо гээшэ һаань, дары докторые дуудажа, түргэн туһаламжа үзүүлхэ шухала. Үхибүүе хэбтүүлжэ, сээжыень сэлеэд, хирмыень һуладуулха юм. Хэрбээ бөөлжэжэ байгаа һаань, хахахагүйнь тулада заабол хажуу талаарнь хэбтүүлхэ зэргэтэй. Мэдэрэлээ алдаагүй байбалнь, бүлеэншэг уһа уулгаад, хургаараа хэлэнэйнь узуур доража, бөөлжүүлхэ шухала. Зүгөөр һү уулгажа огто болохогүй. Һүн гээшэ препарадые түргэн гэдэһэ руу оруулаад, организм cooһoo газаашаа гараха ябадалыень хаадаг юм. Мэдэрэлгүй байһан хүнэй ходо угаажа болохогүй.

Хото угаалгын шухала байбал, больницада угаалгаһан дээрэ. Хэрбээ хорлогдоһон хүнэй амилхаяа болёод, урал аманайнь хүхэршөөд байбал, искусственна аргаар амилуулха шухала. Докторой ерэхэһээ урид үзүүлэгдэһэн туһаламжа хүнэй ами наһа абарха ябадалда туһална бшуу.

Хорон гээшэ үхибүүнэй бэедэ амилхадань орожо магад. Ажаһуудалдамнай хэрэглэгдэдэг хлорофос, карбофос гэжэ хоронууд амилхада түбэнги руу ороно бшуу. Иигэжэ ороһон бодосууд нерви системэдэ, зүрхэндэ муу. Хүндэ ушарта хүн мэдэрэлээ алдадаг, шуһанайнь дараса унадаг, шүлэһэ адхадаг, нюдэнэйнь хараа ехэ болодог.

Хоёр наһатай Вова хлорофосһоо муудаа. Гэртэхиниинь тараканаа үгы хэхээ һанаа ха. Зургаатай Саша фуксин гэжэ будаг уужархёо. Түрэлхидынь тэрээгээр үндэгэ будаа. Саша тэрэниие алирһанай шүүһэн гэжэ һанаа ха.

Гадна элдэб ургамал ба һархяагһаа хорлолгон болодог. Хэрбээ ямаршье хорлолгын болоо һаа, содотой уһаар гү, али халта ягаач үнгэтэй марганцовкотой уһаар хотыень угааха шухала юм. Гэдэһэ доторыень сэбэрлэхын тула касторово тоһо, англичска дабһа эдюулхэ. Клизмэ хэхэ юм ааб даа.

Хотыень угааһанай һүүлээр 100 миллилитр уһанда худхаһан 15—20 миллиграмм магниин сульфат уулгажа, доторыень угааха хэрэгтэй.

Хорлолго гээшэмнай гэнтын аюул гээшэ. «Гэнэ гэтэжэ байдаг» гэжэ хэлсэдэг гүбди даа. Гэр байрадаа һэргэлэн, һонор байха хэрэгтэй. Заахан үхибүүдтэй һаа, хайша хэрэг, һалан байжа юрэдөөшье болохогүй бшуу.

С. БИМБАЕВ,
Улаан-Үдэ хотын түргэн туһаламжын больницын реанимациин таһагые даагша.

СПОРТ

КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ хүндэ атлетикээр Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяхан боложо дүүрэбэ. Спортын табан бүлгэмэй болон клубай 40 гаран хүндэ атледүүд энэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Эгээл хүнгэн шэгнүүрнүүдтэ «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Евгений Елтышев, Алексей Обласов гэгшэд бултанһаа һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулжа, түрүү һуури эзэлээ.

Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогай 18-дахи тоннельнэ отрядай модошо дархан, спортын мастерта кандидат Джаваншир Раджабов һайнаар хүдэлхэһөө гадна, спорт эрхилхэ сүлөө сагаа олодог хүч юм. Тиигэжэ тэрэ 60 килограммай шэгнүүртэ мүрысэхэдөө, дүн хамта 182,5 килограмм абажа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хоёрдохёо хүртэбэ.

Удаадахи шэгнүүрнүүдтэ Гусиноозерск хотын түлөөлэгшэд Сергей Данзанов болон Владимир Богданов илалта түйлаа. Галуута-Нуурай шахтер Б. Богданов 255 килограмм үргэжэ, 75 килограммай шэгнүүртэн cooһoo шалгарһан байха юм.

Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой жолоошон, спортын мастерта кандидат Сергей Титков 82 килограммай дунда шэгнүүртэ түрүү һуури эзэлбэ. Тэрэ хоёр ондоо үргэлгөөр дүн хамта 277,5 килограмм абаһан байгаа.

Буряадай хүдөө ажахын институдай агрохимическэ факультедэй 5-дахи курсын студент, спортын мастер Александр Дехановай гүрэнэй шалгалта барихые бэлдэжэ байһан дээрэһээ БАМ-ай барилгашан Владимир Зеленчук 90 килограммай шэгнүүртэн cooһoo түрүү һуури эзэлбэ. БАМ-ай командын түлөөлэгшэ Виктор Добрынин хүндэшэг шэгнүүртэ илажа гараһан байха юм.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, «Урожай» бүлгэмэй суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлжэ, физическэ культура болон спортын республиканска комитедэй кубогаар, 1 шатын дипломоор шагнагдаа. «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэд — хоёрдохи, «Локомотив» бүлгэмые түлөөлһэн БАМ-ай барилгашад гурбадахи шангуудта хүртэһэн байна. «Буревестник» бүлгэмэй атледүүд дүрбэдэхи һууриде гараба.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ХУДӨӨГЭЙ АТЛЕДҮҮД ШАЛГАРАА

ФЕДЕРАЦИИН ШИИДХЭБЭРЕЭР

СССР-эй Спорткомитедэй хүнгэн атлетикын управленитэй хамта СССР-эй хүнгэн атлетикын федераци 1985 оной мүрысөөнүүдэй дүнгүүдээр «спортын хатанай» бүхы зүйлнүүдээр ороной 50 эрхим бэрхэ хүнгэн атледүүдэй список табиба.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй Олимпиадада бэлдэлгыч түбэй түлөөлэгшэ, спортын мастер Геннадий Темников 5000 болон 10000 метрэй зайнуудта үнгэргэгдэһэн урилдаануудта эгээл эрхим үрэ дүн түйлаһан байна.

Эдэ зайнуудта тэрэ 13 минута 35, 63 секунда болон 28 минута 14, 25 секунда саг харуулһан байгаа. Эдэнь Буряадай АССР-эй шэнэ рекорднууд болоно.

Нёдондо зун Ленинградта үнгэргэгдэһэн СССР-эй чемпионадта Г. Темников 5000 метрэй урилдаанда иимэ саг харуулжа, түрүү һуури эзэлээ һэн. Таллин хотодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ тэрэ 1000 метртэ илалта түйлахадаа, иимэ эгээл үндэр үрэ дүн түйлаһан байгаа.

Г. Темников Европын Кубогта хүртэхын түлөө Москвада үнгэргэгдэһэн, дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө Австралиин Канберрэ хотодо болоһон түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ командна тоосоогоор илажа гараһан байха юм.

Б. МИРОМАНОВ.

ТОБШОХОНООР...

ДЗЮ-ДО. КПСС-эй XXVII съездэ зорюулагдажа, аха наһанай эдиршүүлэй дунда дзю-до барилдаагаар Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Шэтэдэ боложо бо. «Спартак» болон «Труд» бүлгэмүүдэй эдир дзю-доистнууд Буряадай АССР-эй нэрэ хүндые хамгаалһан байгаа.

«Труд» бүлгэмһөө Алексей Черненко, Андрей Михалев, «Спартагһаа» Александр Логинов гэгшэд илалта түйлажа, түрүү һууринуудые эзэлбэ. А. Мункуев, С. Орлов (хоюулаа «Трудһаа»), О. Именохоев («Спартак») хоёрдохи шангуудта хүртөө. 18-дахи һургуулиин һурагша Сергей Вавилов гурбадахи һуури эзэлжэ, илалта түйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртэбэ.

БИАТЛОН. «Труд» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй инженер Андрей Кириллов хоёр сагаалсатай 10 километрэй зайда урилдахадаа, илалта түйлаба. Лесотехникумэй һурагша, спортын мастерта кандидат Андрей Арбаков залуушуулай дундаһаа энэ зайда эрхимлээ. Түмэр замай техникумэй һурагша Вадим Пестерев аха наһанай эдиршүүлэй бүлэгтэ, 14-дэхи һургуулиин һурагша Владимир Цыганков дундуур наһанай эдиршүүлэй бүлэгтэ шалгарба.

Селенгинскын дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Галина Ермакова эхэнэрнүүдэй дундаһаа илажа гараба. Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэртэ 3×5 километрэй эстафетэ дамжуулгатай урилдаанда лесотехникумэй биатлонистнууд амжалта түйлажа, ниитэ-командна тоосоогоор түрүү һуури эзэлһэн байха юм.

С. АФАНАСЬЕВ.

Дүрэ буляалдалгын барилдаан. Эдиршүүлэй дунда мүрысөөн түрүүшынхеэ Северобайкальск хотодо үнгэргэгдэбэ.

«Локомотив» бүлгэмэй харгы замай соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөндэ Байгал-Амарай түмэр замай һуурин тосхонуудай, хото городуудай, мүн Улаан-Үдын 90 гаран эдир барилдаашад хабаадаһан байгаа.

«Забайкалец» гэжэ спортклубай түлөөлэгшэд илангаяа ехэ амжалта түйлаба. Игорь Красивых, Костя Лавринович өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илалта түйлаһан, Олег Цыдыпов, Коля Мешков гэгшэд мүнгэн медальнуудаар шагнагдаһан байха юм.

«Якутугольстрой» гэжэ промышленна комбинадай шанда хүртэхын түлөө классическа барилдаагаар заншалта мүрысөөн Яхадай АССР-эй Нерюнгри хотодо дүүрэбэ. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй арбаад хотын 160 гаран эдир барилдаашад гол шанда хүртэхын түлөө хабаяа туршаһан байгаа.

«Динамо» бүлгэмэй барилдаашад Санжи Хамагаев, Геннадий Крюков илалта түйлаһан байгаа. Хүүгэдэй спортын 7-дохи һургуулиин һурагшад Данзан Дашидоржиев, Сергей Папкин болон Алексей Пегин гэгшэд хоёрдохи һууринуудые эзэлбэ.

В. СЫДЕЕВ.

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта багаханаар саһан орохо. Баруун тээһээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 2—7, хойто районуудта 13 градус хүрэтэр хүйтэн байхаар баталамжалагдана.

Улаан-Үдэдэ сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, шииг нойтон орохогүй. Баруун тээһээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 3—5 градус хүйтэн болохо хараатай.

Мартын 12—13-най үдэрнүүдтэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта багаханаар саһан орохо. Баруун хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Эрид хубилалтын үе саг»—«Правда» газетын мартын 10-най түрүү бэшэг.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Ашаг олзонь ехэ» — П. Натаевай статья. «Эмхидхэлшэдэй хэшээл»—суглуулбари. «Һургуулиин реформо бэелүүлнэбди». «Ерээдүйн үетэниие түгэс бэлэдхэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ»— Л. Дардаевай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «Совет засагай түлөө тэмсэгшэд». «Большевик байһан тула» — Н. Мункоевой статья. «Уласхоорондын шэнжэлэл» — ТАСС-ай материал. «Дэлхэй дээрэ юун болонob?»—ТАСС-ай ба АПН-эй материалнуудай суглуулбариһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Соёлой һонин»—тобшо мэдээсэлнүүд. «Жэл бүри хэгдэдэг техническэ шалгалта»—П. Ивановай статья. «Спорт». «Эгээл эрхимынь Татьяна Позднякова»—В. Базаровай статья. Соносхогнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45 — «Долоон хоногой спорт». 10.15 — «Дороги Анны Фирлинг». 1-дэхи, 2-дохи сери. 13.00—Шэнэ һонин 13.05 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.45 —Баримтата фильм. 16.05 — «Мать»—уран һайханай фильм. 17.45—Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.45—«Байгал»—мэдээсэлэй программа. 19.10 —«Саян» программа. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, агропромой түрүүлэгшэ А. И. Плотников дамжуулгада хабаадаха. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 —В. Гаврилин. «Дом у дороги»—фильм-балет. 20.40—Баримтата фильм. 21.35 —Совет дуунай концерт. 22.00 — «Время». 22.35—«Инспектор ГАИ» — уран һайханай фильм. 23.50 — Баримтата фильм. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Хүгжэм. 2-дохи класс. 10.05, 13.40 — Француз хэлэн. 11.05—СПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханиие ойлгожо һураха. 11,35, 12.40—Географи. 6-дахи класс. 12.05 — Шатарай һургуули. 13.10—Түүхэ 8-дахи класс. 14.10—Совет уран зурагай искусство Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ. 14.40 — П. Жуковскиин зохёол бүтээлнүүд. 15.25 —«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 16.25—Шэнэ һонин. 18.45 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 19.15—«Спорт… хоног соо».

Улаан-Үдэ. 19.45—Со… нууд. 19.55—Шэнэ һон… ряадаар). 20.10—«Хүтэлб… шэ: үгээ хэрэгээрэ б… Нарин сэмбын ком… генеральна директор,… лис Ажалай Герой К.… ман дамжуулгада хаб…

Москва. 21.00 — «… нойрсогты, багашуул!»… Ритмическэ гимнасти… — Баримтата фильм.… «Время». 22.35 — Домо… тахи музей. 23.00 —… һолжоролго. Эхэнэрнү…

Редактор
Р. Б. ГАРМА…

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-04365. Заказ № 60. Индекс 04609.